

KLASSISKA DECKARE

**Edgar
Allan Poe:
Morden
på
Rue Morgue**

Översättning av M. A. Goldschmidt

Vrvelvind Förlag

Morden på Rue Morgue
Klassiska deckare 40

av

Edgar Allan Poe

Översättare M.A. Goldschmidt

Redaktör: Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7677-110-5

Copyright © 2016 Mikael Jägerbrand
Virvelvind Förlag, Lysekil
Mer info: www.e-boksforlaget.se

Förord

Det här är en av litteraturens mest berömda böcker eftersom det är den allra första detektivromanen, publicerad redan år 1841.

I stort sett alla deckare som skrivits de senaste 150 åren har lånat drag från "Morden på Rue Morgue".

I den här e-boken får du läsa om de extremt blodiga och våldsamma morden på en äldre dam och hennes dotter. Polisen är helt handfallen eftersom brotten begicks i ett låst rum och utan att någon utanför husets enda dörr sett något misstänkt.

I berättelsen får vi följa hur den franske deckaren Auguste Dupin på bara några timmar löser fallet genom ett analytiskt tankearbete.

Författaren Edgar Allan Poe (1809–1849) är en av historiens mest inflytelserika skribenter. Hans noveller och romaner gav upphov till flera litterära genrer, bland annat skräck och science fiction. Några av hans mest kända verk är "Korpen" (1845) och "Den svarta katten" (1843). Edgar Allan Poe avled under mycket mystiska omständigheter i oktober 1849.

Den här texten översattes till svenska av Magnus Alexander Goldschmidt (1824–1889) år 1860. Översättaren arbetade till vardags som lärare i Stockholm men hann ändå översätta en stor mängd böcker från både tyska och engelska. Några av de mest kända författarna han arbetade med var Gustave Flaubert och Benjamin Franklin.

Edgar Allan Poe: Morden på Rue Morgue

Den här boken publicerades år 1860 med titeln "Mordet på Rue de Morgue – en brottmålshistoria". Författare till texten är Edgar Allan Poe (1809–1849). Texten är översatt till svenska av M. A. Goldschmidt (1824–1889). Boken publicerades ursprungligen på engelska år 1841 i tidskriften "Graham's Magazine" med titeln "The Murders in the Rue Morgue".

Hvilken sång sirenerna sjöngo eller hvad namn Achilles bar, då han dolde sig bland tärnorna på Skyros, äro visserligen brydsamma frågor, men *helt och hållet* olösliga äro de icke.

Sir Thomas Browne.

De själsförmögenheter, som man gemenligen kallar de analytiska, medgifva sjelfva knappast någon analys. Vi kunna endast uppfatta dem i sina verkningar. Vi veta om dem bland annat, att de, för den som eger dem i någon ovanligare grad, äro en källa till den högsta njutning. Likasom den starke yfves öfver sin

fysiska styrka och finner ett nöje i sådana kroppsöfningar, som sätta hans muskler i verksamhet, så sätter analytikern sin ära i den moraliska verksamhet, som *utreder* det invecklade. De mest triviala sysselsättningar kunna roa honom, så snart de gifva honom tillfälle att utöfva sin talang. Han tycker om gåtor, charader och hieroglypher, vid hvilkas lösning han ådagalägger en grad af skarpsinnighet, som för det vanliga uppfattningssättet synes öfvernaturlig. Resultaterna, till hvilka han kommit genom hvad i sann och egentlig mening förtjenar kallas metod, hafva hela utseendet af en omedelbar åskådning.

Den analytiska förmågan stärkes visserligen ganska mycket af matematiska studier; isynnerhet genom studiet af denna högsta gren af nämnda vetenskap, som, oriktigt och blott och bart på grund af dess retrograda operationer, företrädesvis erhållit benämningen analys. Att kalkylera är likväl ej i och för sig det samma som att analysera. En schackspelare till exempel gör det ena, men alldeles icke det andra. Till följe häraf har man gjort sig en högst falsk föreställning om schackspelets inverkan på själsförmögenheterna. Jag skrifver ej här någon afhandling, utan inleder blott en något ovanlig berättelse medelst några helt flyktigt framkastade anmärkningar; jag begagnar mig endast af tillfället, för att uttala det påstående, att det reflekterande förståndets högre krafter mera afgörande och med mera nytta tagas i anspråk af det enkla damspelet, än af det mer komplicerade och dock vida lättare schackspelet. I detta senare, der pjeserna hafva olika och *bizzara* rörelser, med olika, och föränderliga värden,

anser man ofta (ett icke sällsynt misstag) det för djupsinnigt, som endast är kompliceradt. Uppmärksamheten spännes här i yttersta grad. Slappas den för ett ögonblick, så händer det lätt att man begår någon förseelse, som slutar med förlust eller nederlag. Som de möjliga dragen icke blott äro mångfaldiga, utan äfven invecklade, blifva härigenom möjligheterna att begå sådana förseelser mångfaldigade; och i nio fall bland tio är det den uppmärksammare, icke den skarpsinnigare spelaren, som blir den segrande. I dam deremot, der dragen äro *enahanda* och förete blott få omvexlingar, är man mindre utsatt för att begå någon ovarsamhet, och som blotta uppmärksamheten der jemförelsevis föga upptages, så äro de fördelar, som vinnas af endera parten, endast vunna genom öfverlägsen skarpsinnighet. För att vara mindre abstrakta — låtom oss antaga ett damspel, hvori å hvardera sidan pjeserna äro reducerade till tvenne brickor, och hvaruti det således ej gerna kan komma i fråga, att man skulle kunna förbise någonting. Der är ögonskenligt att här — så framt eljest spelarne i någon mån äro jemngoda — segern endast kan afgöras genom något utsökt drag, resultatet af någon stark tankeanstängning. När alla vanliga medel ej längre räcka till, söker analytikern helt och hållet försätta sig på sin motståndares ståndpunkt, identifierar sig med dennes personlighet och ser sålunda vid första blicken de enda utvägar han har (och orimligt enkla äro understundom dessa) för att förleda den andre till ett falskt drag eller en felaktig beräkning.

Whistspelet har länge varit känt för dess inflytande på

den så kallade kalkyleringsförmågan; också hafva de yppersta hufvuden plägat finna ett oförklarligt nöje i detta spel då de deremot försmått schackspelet såsom alltför lätt. Utan tvifvel finnes det intet likartadt, som i så hög grad tar den analytiska förmågan i anspråk. Den bäste schackspelare i kristenheten *kan* vara föga mer än den bäste schackspelare; men en skicklig whistspelare är en öfverlägsen förmåga, som kan räkna på framgång i alla dessa viktigare företag, i hvilka intelligens täflar med intelligens. Då jag här talar om skicklighet, menar jag denna fullkomlighet i spelet, som innebär en öfversigt af *alla* de källor från hvilka lofliga fördelar kunna härledas. Dessa äro icke blott mångfaldiga, utan olikartade och ligga ofta fördolda i tankedjup, som för den vanliga uppfattningen äro otillgängliga. Att uppmärksamhet aktgifva är att tydligt ihågkomma: och därför borde en med sådan koncentrations-förmåga begåfvad schackspelare reda sig rätt bra i whist; ty Hoyles whistreglor (de der blott och bart grunda sig på den mekaniska sidan af spelet), äro öfverallt fullkomligt tydliga. Att hafva ett godt minne och följa "reglorna" anses därför vara inbegreppet af all välspehning. Men det är i förhållanden, hvilka ligga utom gränserna af hvad som blott och bart genom en regel kan angifvas, som analytikern ådagalägger sin skicklighet. Han gör, i tysthet, en mängd iakttagelser och slutsatser. Detsamma göra kanhända ock hans med- och motspelare, och skilnaden i vidden af den kunskap, som sålunda erhålles, ligger icke så mycket i slutsatsens tillförlitlighet som i iakttagelsens beskaffenhet. Vår spelare utstakar inga gränser för sig, ej heller anser han,

derför att spelet för honom är hufvudsaken, obehöfligt att draga slutsatser af yttre förhållanden, som med spelet ej stå i något omedelbart sammanhang. Han forskar i sin medspelares ansigte och jemför noggrannt hans min med hvarje motspelare. Han ger akt på sättet hur hvar och en ordnar sina kort, och uträknar ofta hvarenda trumf och hvarenda honnör af de blickar spelarne fästa på sina kort. Ingen spelares min under spelets fortgång undgår hans uppmärksamhet, och han drar en mängd slutsatser af det olika sätt, hvarpå ovisshet, öfverraskning, triumf eller harm hos hvar och en gifver sig tillkänna. Af det sätt, hvarpå någon tar in en trick, bedömer han, huruvida denne kan taga ännu en. Gör någon en fint, så märker han det genast på hans min, då han spelar ut kortet. Ett tillfälligt eller förfluget ord, ifvern eller ligkiltigheten att undangömma ett kort, som man händelsevis råkat släppa eller som fallit upp, räkningen af tricken jemte sättet att ordna dem, förlägenhet, tvekan, för mycken ifver eller rädsla – allt detta gifver hans skenbarligen intuitiva uppfattningsförmåga en insigt i det verkliga sakförhållandet. Sedan de första två eller tre omgångarne blifvit spelta, har han fullkomlig kännedom om hvad som finnes på hvarje hand, och från detta ögonblick spelar han ut sina kort med lika mycken säkerhet, som om de öfriga spelarne hade visat honom alla sina.

Den analytiska förmågan är icke liktydig med sinnrikhet; ty ehuru analytikern onekligen måste vara sinnrik, saknar den sinnrike ofta i hög grad förmågan att analysera. Konstruktions- eller kombinationsförmågan, förmedelst hvilken sinnrikheten

vanligen yttrat sig och åt hvilken frenologerne (ett fullkomligt misstag enligt min tanka), emedan de ansett den för en primitiv själsförmögenhet, anvisat ett särskildt organ, har så ofta blifvit funnen hos sådana, som i öfrigt, i anseende till intelligensen, varit hardt nära fånar, att det väckt psykologiska skriftställares uppmärksamhet. Mellan sinnrikhet och analytisk förmåga är skilnaden väl vida större än mellan fantasteri och fantasi, men af en fullkomligt analog karakter. Förhållandet är nemligen det, att de sinnrika alltid äro fantastiska och de verkligt fantasirika alltid äro analytici.

I följande berättelse skall läsaren, som jag tror, finna ett slags kommentar till de påståenden jag här uttalat.

Under min vistelse i Paris, våren och en del af sommaren 18—, gjorde jag bekantskap med en herr C. Auguste Dupin. Det var en ung man af god, ja till och med förnäm härkomst, men som genom en följd af missöden råkat i en sådan fattigdom, att han ej mer bekymrade sig om något och förlorat all håg att förbättra sin ställning. Genom sina kreditors välvilja fick han likväl behålla en liten återstod af sitt fädernearf, hvarmed han förstod att hushålla så väl, att det räckte till för lifvets nödvändigaste behof, och något derutöfver eftersträfvade han icke. Den enda lyx han tillät sig, var böcker, och sådana har man icke svårt att förskaffa sig i Paris.

Vårt första sammanträffande egde rum i en liten obetydlig boklåda på rue Montmartre. Då vi här händelsevis båda efterfrågade en och samma särdeles sällsynta och märkvärdiga bok,

blef detta anledningen till en närmare bekantskap oss emellan. – Sedermera träffades vi otaliga gånger. Jag åhörde med djupt intresse hans lilla familjehistoria, i hvilken han invigde mig med all den öppenhet, som är vanlig hos en Fransman, då han talar om sitt eget jag. Hans vidsträckta beläsandet förvånade mig, den vilda glöden och lifligheten af hans inbillningskraft elektriserade mig. Jag insåg, att umgänget med en sådan man skulle blifva mig af ovärderlig nytta för de ändamål jag hade med min vistelse i Paris, och detta erkände jag öppet för honom. Vi öfverenskommo slutligen, att bo tillsammans under min vistelse i staden, och som jag, hvad tillgångarna beträffade, befann mig i en något bättre belägenhet än han, erhöll jag uppdrag att hyra och, i en stil, som öfverensstämde med bådas våra temligt dystra lynnen, möblera ett mycket gammalt och groteskt hus, som länge varit obebodt i anledning af vidskepliga farhågor, hvilkas ursprung vi ej brydde oss om att efterforska. Detta ytterst förfallna hus var beläget i en aflägsen och ödslig trakt af förstaden S:t Germain.

Hade vårt lefnadssätt härstädes varit känt för verlden, skulle vi otvifvelaktigt blifvit ansedda för ett par dårhushjon – om ock för fullkomligt oskadliga sådana. Mera afskildt från verlden än vi, kunde man ej lefva. Vi mottogo inga besök. Hvad mig beträffar, hade ingen af mina umgängesvänner af mig fått veta, hvarthän jag flyttat, och Dupin å sin sida hade redan i många år icke haft några bekantskaper i Paris, och var der känd af ingen. Vi existerade blott för oss sjelfva.

Det var en fantastisk nyck af min vän (hvad annat skall jag väl kalla det?) att han hade ett slags förkärlek för natten för hennes egen skull: och detta bizarreri, liksom alla hans andra nycker, gick jag villigt in på, fullkomligt uppgifvande all egen vilja för att uteslutande foga mig efter hans milda infall. Den dystra gudinnan kunde ej alltid vistas tillsamman med oss; men vi kunde i hennes frånvaro skapa oss en trogen afbild af henne. Vid morgonens första gryning tillskrufvade vi derföre alla de tunga fönsterluckorna i vår gamla boning och påtände ett par vaxljus, som vore starkt parfymerade och blott gåfvo från sig ett det allra blekaste, mattaste ljus. Vid deras sken försänkte vi oss i drömmar – läste, skrefvo eller språkade, till dess klockans slag förkunnade oss att det verkliga mörkret nu var inne. Då gingo vi arm i arm ut på gatorna och upptogo åter de taleämnen, vi afhandlat om dagen, eller ock svärmade vi omkring åt alla håll, ända till sent inpå natten, och sökte i stadens bäst upplysta eller mörkaste qvarter denna oändligt rika själsnjutning, som ett lugnt aktgifvande bereder menniskan.

Vid sådana tillfällen kunde jag, ej undgå att hos Dupin varseblifva och beundra en ovanlig analytisk färdighet, ehuru detta ej var något mer än hvad jag af hans rika idealitet bort kunna vänta mig. Också tycktes han finna en utomordentlig njutning i dess utöfvande, utan att just direkte vilja lysa dermed, och drog ej i betänkande att för mig tillstå det nöje, detta förorsakade honom. Han skröt ofta för mig, med ett förnöjdt småskratt, att han genomskådade de flesta menniskor som vore deras bröst

af genomskinligt glas, och plägade styrka dessa påståenden genom direkta och högst förvånande bevis på sin kännedom af min karakter. Hans sätt vid sådana tillfällen var kallt och stelt och vittnade om en häftig tankeanstängning, hans ögon voro stirrande och uttryckslösa och hans röst, eljest en klangfull tenor, öfvergick till en diskant, som skulle hafva låtit tillgjord, om icke hvar ord uttalats så betänksamt och fullkomligt tydligt. Så ofta jag såg honom i en sådan sinnesstämning, kom jag alltid att tänka på den gamla filosofiska åsigten om själens dubbel-natur, och roade mig med föreställningen om en dubbel Dupin – en skapande och en analyserande.

Må läsaren dock ej af hvad jag nyss sagt draga den slutsats, att jag ämnar afslöja någon mystèr eller dikta en roman. Hvad jag beskrifvit hos Fransmannen var endast resultatet af en högt uppstegrad, törhända till och med rubbad själsverksamhet. Men beträffande karakteren af hans yttranden vid sådana tillfällen, torde ett exempel gifva den bästa föreställningen.

En afton gingo vi nedför en lång smutsig gata i närheten af Palais Royal. Som vi båda synbarligen voro fördjupade i tankar, yttrade ingen af oss ett ord på minst en fjerdedels timma. På en gång afbröt Dupin tystnaden med dessa ord:

"Det är en mycket liten karl, det är sannt, och skulle passa bättre för *théâtre des Variétés*."

"Utan tvifvel", genmälte jag omedvetet, och märkte i början alls icke – i så djupa tankar hade jag varit försänkt – den högst underbara omständighet, att talarens ord fullkomligt uttryckte

hvad jag nyss tänkt. Ögonblicket derpå kom jag att erinra mig detta, och jag kan ej säga hur häpen jag blef.

"Dupin", sade jag allvarsamt, "detta öfvergår mitt förstånd. Jag måste tillstå, att jag är slagen med häpnad och knappast vågar tro mina egna sinnen. Hur i all verlden kunde ni veta, att jag tänkte på —?" Här höll jag inne, för att fullkomligt öfvertyga mig om, huruvida han verkligen visste på hvem jag tänkt.

"På Chantilly", sade han, "hvarför talar ni icke ut? Ni anmärkte ju nyss för er själf att hans obetydliga figur gjorde honom olämplig till att uppträda i tragedien?"

Detta var just hvad som utgjort föremålet för mina tankar. Chantilly var en för detta skoflickare från Rue de S:t Denis, som fått en vurm att blifva skådespelare, hade försökt sig i Xerxes' rôle, i Crebillons tragedi af samma namn och blifvit grundligt utskrattad för sitt besvär.

"Säg mig, för Guds skull", utropade jag, "hvad metod — om det verkligen finnes någon metod — ni användt, för att på detta sätt kunna utforska hvad som föregick i mitt inre?" I själfva verket var jag ock mera förvånad och häpen än jag ville tillstå.

"Det var frukthandlaren", svarade min vän, "som bragte er på den tanken, att skoflickaren icke var vuxen en Xerxes *et id genus omne*."

"Skoflickaren? — hvad menar ni med det? Jag vet ingenting om någon skoflickare."

"Jag menar den der karlen, som råkade knuffa till er, då vi — för ungefär en qvart sedan — kommo in på denna gatan."

Jag erinrade mig nu, att verkligen en frukthandlare, som bar en ofantlig korg med äpplen på hufvudet, af en händelse nära på kastat omkull mig, då vi från Rue C. kommo in på den bakgata, der vi nu befunna oss; men hvad detta hade att göra med Chantilly var mer än jag kunde begripa. Det fanns icke ett grand charlataneri hos Dupin.

”Jag skall för klara det för er” sade han ”och på det ni klart må fatta alltsammans, skola vi försöka att följa hela er tankegång, från det ögonblick, jag först talade till er, ända till dess ni råkade ihop med ifrågakvarande frukthandlare. De större länkarne i kedjan följa på hvarandra i denna ordning: Chantilly, Orion, d:r Nichols, Epikuros, stereotomi, gatstenarne, frukthandlaren.”

Det finnes få menniskor, som icke någon gång i sitt lif funnit sig roade att eftertänka på hvad vägar de kommit till vissa slutsatser. Denna tankeverksamhet är ofta högst underhållande, och den, som första gången företager ett sådant arbete, måste ovilkorligen finna sig förvånad öfver det skenbarligen omätliga afståndet mellan utgångspunkten och det slutliga resultatet samt bristen på sammanhang dem emellan. Hur kunde jag således annat än blifva slagen med häpnad, då jag hörde Fransmannen yttra, hvad jag nyss anförde, och då jag måste erkänna sanningen af hans ord? Dupin, fortfor:

”Om jag mins rätt, höllo vi på att tala om hästar, just kort förrän vi framkommo till ändan af Rue C—. Detta var det sista vi talade om. Då vi komma in på den här gatan, rusade en fruk-

thandlare med en stor fruktkorg på hufvudet hastigt förbi oss och kastade er mot en hög gatstenar, som voro uppstaplade på ett ställe, der gatan skulle omläggas. Ni trampade på en af dessa stenbitar, halkade och vrickade foten något litet, såg litet harmen och förtretad ut, mumlade några få ord, vände er om och såg på stenhögen, och gick sedan tyst vidare. Icke fäste jag just synnerlig uppmärksamhet vid hvad ni gjorde; men det har på senare tid blifvit ett slags nödvändighet för mig, att gifva akt på hvad som sker omkring mig.

Ni fäste blickarne på marken — och såg harmset på hålen och groparne i stenläggningen, hvaraf jag märkte, att ni tänkte på stenarne — ända tills vi framkomma till den lilla Lamartine-gatan, hvilken på försök blifvit stenlagd med så kallade öfverhängande, genom murbruk med hvarandra sammanfogade stenblock. Här fick ert ansigte ett gladare uttryck, och då jag märkte att edra läppar rörde sig, kunde jag icke tvifla på att ni sakta uttalade ordet *stereotomi* — en temligen sökt och opassande benämning, som man gifvit detta slags stenläggning. Vidare vet jag ganska väl, att ni icke för er sjelf kunde uttala ordet *stereotomi*, utan att komma att tänka på atomer och på samma gång på Epikuri lära. Nu hade vi för icke länge sedan samtalat om detta ämne, och som jag då råkat omnämna för er, på hvilket märkvärdigt sätt, oaktadt det undgått de flestes uppmärksamhet, denne snillrike Greks djerfva hypoteser blifvit bekräftade af senare tiders nebulärkosmogoni, förmodade jag, att ni icke skulle kunna afhålla er från att blicka uppåt till de stora *nebulæ*, som omgifva Orion.

Jag var nästan fullkomligt säker på att ni skulle göra det. Ni såg också upp, och då var jag med ens säker om, att jag riktigt följt er tankegång i spåren. Men i den der bittra artikeln mot Chantilly, som stod i "*L e Musée*" för i går, gör den satiriske artikelförfattaren några bitande anmärkningar deröfver, att skoflickaren ändrat sitt namn då han anlade kothurnen, hvarvid han citerar den der latinska versen, om hvilken vi så ofta talat med hvarandra. Jag menar den här versen:

"Perdidit antiquum littera prima sonum."

Jag hade redan förut sagt er, att detta har afseende på Orion, som fordum skrefs Urion och af vissa satiriska hänsyftningar, som jag gjorde i sammanhang med denna förklaring, slutade jag att ni icke kunde hafva glömt det. Det var således klart, att ni icke skulle underlåta att med hvarandra förbinda de tvenne idéerna, Orion och Chantilly. Att ni verkligen förband dem, såg jag på det egendomliga småleende, som ett ögonblick sväfvade öfver edra läppar. Ni tänkte på, huru grymt den stackars skoflickaren blifvit nedgjord. Ända hittills hade ni gått med sänkt hufvud, men nu såg jag hur ni plötsligt rätade upp er till er fulla höjd. I och med detsamma var jag fullkomligt säker på, att ni tänkte på Chantilly's obetydliga figur. I detta ögonblick afbröt jag edra betraktelser för att anmärka, att såsom han verkligen *var* en mycket liten stackare — den der Chantilly — så skulle han passa bättre för *théâtre de Variétés*."

Icke långt härefter kommo vi en gång att genomögna ett nummer af "*Gazette des Tribunaux*" – det var afton upplagan – då följande artikel i densamma ådrog sig vår uppmärksamhet.

"Mord under högst ovanliga omständigheter. I dag, omkring klockan tre på morgonen, väcktes innevånarne af kvarteret S:t Roche ur sömnen genom ett förfärligt skrik, som tycktes komma från fjerde våningen af ett hus på Rue Morgue, om hvilket man vet, att det endast var bebodt af en viss madame L'Espanaye och hennes dotter, mamsell Camille L'Espanaye. Sedan man en stund förgäfves försökt att på vanligt sätt slippa in i detta hus, uppbröts slutligen porten med en dyrk, och åtta till tio af grannarne inträdde, åtföljda af två gensdarmer. Emellertid hade skriket upphört; men under det dessa menniskor rusade uppför trappan, hördes, som det tycktes från öfre våningen, två eller flera högljudda röster, liksom af personer, stadda i något häftigt gräl. Men då de hunnit upp till andra trappafsatsen, hade äfven dessa ljud tystnat och allt var nu lika stilla som förut. Hela skaran fördelade sig nu, och man skyndade ur det ena rummet in i det andra. Då man slutligen framkom till ett stort, afsides liggande rum i fjerde våningen (dörren, som var stängd inifrån, måste uppbrytas) möttes man af en syn, som slog alla tillstädesvarande med fasa och häpnad.

"I kammaren rådde den förfärligaste oordning – möblerna vore sönderslagna och kringkastade öfverallt. Det fanns

endast en enda säng, och från denna hade sängkläderna blifvit bortdragna och kastade midt på golfvat. På en stol låg en rakknif, fläckad med blod. I kaminen lågo två eller tre långa och tjocka lockar af grått, likaledes blodigt människohår som tycktes hafva blifvit utdraget med rötterna. På golfvat hittades fyra Napoleond'ors, ett örhänge af *métal d'Algier* och två pun-gar, innehållande omkring fyratusen francs i guld. Lådorna till en byrå, som stod i ett hörn, voro utdragna och hade efter allt utseende blifvit plundrade, ehuru åtskilliga saker ännu funnos qvar. En liten kassakista af jern upptäcktes under sängkläderna (icke under sängen). Den var öppen och nyckeln satt ännu qvar i låset. Det fanns intet annat uti den, än några gamla bref och andra papper utan allt värde.

"Af madame L'Espanaye syntas ej till något spår; men då man varseblef en ovanlig mängd sot på botten af kaminen, anställdes en undersökning af kaminröret, och då — med rysning nedskrifva vi det — framdrogs derutur dotterns lik, med hufvudet vändt nedåt. Kroppen hade på sådant sätt blifvit släpad ett godt stycke uppför det trånga röret. Den var ännu helt varm. Då den närmare undersöktes, befanns skinnet afskafvet på flera ställen, hvilket utan tvifvel förorsakats af den våldsamhet, med hvilken den blifvit uppdragen och åter nedtryckt. På ansigtet funnos många skråmor, och på halsen mörka blånader och djupa spår efter naglar, liksom om den aflidna ljutit döden genom strypning.

"Sedan hvarje vrå af huset noggrannt blifvit genomsökt,

utan att man lyckats göra någon vidare upptäckt, begåfvo sig de personer, som inträngt i huset, till en liten stenlagd gård i den bakre delen af byggningen, der de funno liket efter den gamla frun. Halsen var så fullkomligt genomskuren, att hufvudet, då man försökte upplyfta liket, skilde sig från bålen. Bålen såväl som hufvudet var förfärligt stympad; den förstnämnda isynnerhet till den grad, att man knappt mer i den kunde igenkänna en människokropp.

”Till denna fruktansvärda hemlighet finnes icke ännu, så vidt vi veta, den ringaste ledtråd.”

Dagen derpå innehöll ofvannämnde tidning ytterligare följande detaljer.

Tragedien på Rue de Morgue.

Många individer hafva blifvit kallade till förhör i detta uto-mordentliga och rysliga mål, men icke det ringaste har blifvit uppdagadt, som kunnat skingra det mörker, hvari brottet är inhöljdt. Vi meddela här nedan *in extenso* allt hvad de tillkallade vittnena haft att meddela.

Pauline Dubourg förklarar, att hon känt de båda mördade fruntimren i tre år, ty så länge hade hon tvättat åt dem. Mellan den gamla frun och hennes dotter tycktes ett vänligt förhållande hafva rådt — de tycktes till och med hafva hållit innerligt af hvarandra. De hade alltid betalat henne mycket ordentligt. Om

deras lefnadssätt eller tillgångar vore henne ingenting bekant. Trodde att fru L'E. förtjente sitt uppehälle med att spå i kort. Den döda ansågs hafva penningar aflagda. Vittnet hade aldrig påträffat någon främmande, när hon kom för att hemta tvätten eller då hon kom tillbaka med den. Var säker på, att de båda fruntimren icke hade något tjenstehjon. Möbler tycktes ej i hela huset finnas annorstädes än i fjerde våningen.

Pierre Marceau, tobakshandlare, förklarar, att han i nära fyra års tid plägat sälja tobak och snus i små quantiteter åt madame L'Espanaye. Var född i grannskapet och hade alltid bott der. Den aflidna och hennes dotter hade i öfver sex års tid bebott det hus, der deras lik blifvit funna. Förut hade det varit bebott af en juvelerare, som uthyrt rummen i öfra våningarne åt allehanda personer. Huset tillhörde fru L'Espanaye. Men hon hade blifvit missnöjd med det bruk, hyresgästen gjorde af huset, hvarföre hon flyttat dit sjelf och icke mer velat uthyra någon af våningarne. Den gamla frun hade varit mycket barnslig och enfaldig. Vittnet hade sett dottern omkring fem eller sex gånger under loppet af dessa sex år. Båda hade fört ett mycket indraget lif – ansågos hafva varit förmögna. Hade hört sägas bland grannarne, att fru L'E. spådde i kort – trodde det dock för sin del icke. Hade aldrig sett någon annan menniska inträda i huset än den gamla frun och hennes dotter – undantagande, en eller två gånger, en kommissionär och, tio eller elfva gånger, en läkare.

Många andra personer, grannar allesamman, afgåfvo ett likalydande vittnesbörd. Om någon, som skulle gjort regel-

bundna besök i huset, visste ingen att förmäla, ej heller kunde någon upplysa, huruvida fru L'E. och hennes dotter hade några ännu lefvande anförvandter. Luckorna till fönstren som lågo ut åt gatan, voro sällan öppnade. Inåt gården deremot vore de alltid stängda, likväl icke till ett af rummen i fjerde våningen. Huset var i godt stånd – icke särdeles gammalt.

Isidore Musèt, gensdarm, förklarar, att han på kallelse infann sig i huset omkring klockan tre på morgonen, och fann omkring tjugo eller trettio personer utanför porten, hvilka försökte att tränga in. Hade slutligen sprängt porten med en bajonett – icke med en dyrk. Detta hade försiggått utan särdeles svårighet emedan det var en inkörsport med två portflyglar, som hvarken varit riglad upptill eller nedtill. Skriket hade fortfarit ända till dess porten blifvit uppsprängd – då hade det plötsligen tystnat. Det tycktes komma från någon eller några, som befunno sig i högsta dödsångest – det hade varit gällt och ihållande – icke kort och afbrutet. Vittnet gick först uppföre trappan. Då han satte foten på första trappafsatsen, hörde han två röster, liksom af personer, som högt och häftigt gråla med hvarandra – den ena grof och barsk, den andra mycket gällare – en högst besynnerlig röst. Kunde urskilja några ord af den ena rösten, som var en Fransmans. Var fullkomligt säker på att det icke var någon fruntimmersröst. Hade tydligt hört orden "*sacré*" och "*diable*". Hvad den gälla rösten angår, så var det en utlännings; men om det var en karl- eller fruntimmersröst kunde han ej med säkerhet uppgifva. Kunde ej heller uppgifva, hvad som yttrats, men

trodde att språket varit spanska. Rummets och likens tillstånd beskrefs af vittnet på samma sätt, vi beskrifvit det i går.

Henri Duval, också en af grannarne och silfverarbetare till yrket, förklarar, att han var en bland dem, som först inträngde i huset. Öfverensstämmer i det väsendtligaste fullkomligt med Musèt. Så snart de uppbrutit porten, tillstängde de den genast, för att hindra den folkmassa att intränga, som, i en hast sammanströmmat, ehuru det var temligen långt lidet på natten. Hvad den gälla rösten beträffar, tror vittnet att det varit en Italiensares. Var säker på, att det icke var en Fransmans. Kunde icke bestämdt påstå, att det varit en karlröst. Kunde hafva varit en qvinnoröst. Förstod icke italienska. Hade icke kunnat urskilja orden, men af uttalet antog han för gifvet att språket varit italienska. Kände fru L. och hennes dotter. Hade ofta samtalat med dem båda. Var säker på att den gälla rösten hvarken varit moderns eller dotterns.

Odenheimer, värdshusvärd. Vittnet infann sig okalladt. Kunde icke tala franska, och förhördes derföre genom tolk. Är född i Amsterdam. Hade gått förbi huset just i det ögonblick, då skriket hördes. Det varade i flera minuter, kanske i ej mindre än tio. Var ihållande och högljudt, fasaväckande och ångestfullt. Hade varit en bland dem, som inträngt i huset. Bekräftade alla förra utsagor, utom i en enda punkt. Var säker på att den gälla rösten varit en karlröst — rösten af en Fransman. Hade ej varit i stånd att urskilja, hvad som sades. Orden hade nemligen uttalats högt och snabbt — ojemnt — uppenbarligen både med rädsla

och förbittring. Rösten var hes, snarare hes än gäll. Kunde icke kalla den en gäll röst. Den grofva rösten hade gång efter annan upprepat orden: *sacré, diable*, och en gång äfven utropat *mon Dieu!*

Jules Mignaud, bankir, chef för huset Mignaud Fils, rue Deloraine. Vittnet är den äldre Mignaud. Madame L'Espanaye hade en liten förmögenhet och hade öppnat en kontokurrent med hans firma våren år — (åtta år förut). Insatte ofta penningar i små poster. Hade aldrig uttagit något från honom förrän tre dagar före sin död, då hon i egen person kom för att utfå 4000 Francs. Denna summa hade blifvit utbetalad i guld, och en kontorist hade följt med henne och burit penningarne.

Adolphe Le Bon, kontorist hos Mignaud & Fils, förklarade, att han ifrågavarande dag omkring klockan tolf åtföljt madame L'Espanaye till hennes boning, medhafvande 4000 Francs i tvenne penningpåsar. Mamsell L'Espanaye hade öppnat dörren och fråntagit honom ena påsen, under det hennes mor af honom mottagit den andra. Derpå hade han tagit afsked och aflägsnat sig. Hade vid detta tillfälle ej varseblifvit någon på gatan. Det var en bakgata och föga besökt.

William Bird, skräddare, förklarar, att han också varit med bland dem, som inträngt i huset. Är en Engelsman. Har vistats i Paris tvenne år. Var en bland de första, som gingo uppför trapporna. Den grofva rösten var otvifvelaktigt en Fransmans. Kunde urskilja flera ord, men kan icke nu erinra sig alla. Hörde tydligen "*sacré*" och "*mon Dieu*". I samma ögonblick hade han

hört ett buller, liksom då flera personer brottas — som när fötter stampa och skrapa mot ett golf. Den gälla rösten var mycket hög — högre än den grofva. Är säker på att det icke var rösten af en Engelsman. Tycktes vara rösten af en Tysk. Kunde hafva varit en qvinnoröst. Förstår för öfrigt icke tyska.

Fyra af bemälda vittnen förklarade, då de för andra gången tillkallades, att dörren till det rum, i hvilket de funnit mamsell L'Espanayes lik, varit tillstängd innanför, då man kommit upp i fjerde våningen. Allt hade varit fullkomligt tyst, något jemmer eller något annat slags ljud hade alls icke hörts af. Då man uppbrutit dörren, hade ingen synts till. Fönsterna såväl till rummet åt gatan som till det åt gården hade varit stängda och fast tillslutna innanför. En dörr mellan de båda rummen var igenslagen, men icke i lås. Ett litet rum utåt gatan i fjerde våningen, ytterst i gången, hade varit öppet med dörren på glänt. Rummet var uppfyllt med gamla sängar, koffertar och dylikt. Allt detta hade man flyttat från dess plats och noggrannt genomsökt. Af hela huset fanns icke en fläck så bred som en tum, som man icke noggrannt undersökte. Skorstenarne hade man rensopat med viskor ända uppifrån och ner. Huset var fyra våningar högt och försedt med vindskupor (mansardes). Ofvanpå taket fanns en liten falldörr, men som var mycket väl tillspikad; — den tycktes icke hafva varit öppnad på flera år. Hvad angår den tid som förflutit från det ögonblick, man hörde de grälände rösterna till dess dörren till rummet uppbröts, afveko vittnena i sina uppgifter. Somliga påstodo att det ej räckt längre än tre minuter —

andra åter fem minuter. Det hade varit svårt att få upp dörren.

Alfonso Garcia, egare af ett lik-kistmagasin, bor på rue Morgue och är född i Spanien. Förklarar, att han medföljt de andra, som inträngt i huset. Hade dock ej gått uppför trapporna. Är nervsvag och måste för sin helsas skull söka undvika skakande uppträden. Hade dock hört de tvistande rösterna. Den grofva rösten var en Fransmans. Kunde icke urskilja hvad som sades. Den gälla rösten var en Engelsmans — det var han säker på. Förstår icke engelska språket och slutar dertill endast af uttalet.

Alberto Montani, sockerbagare, förklarar, att han var en bland de första, som gingo uppför trapporna. Hade hört de ifrågasvarande rösterna. Den grofva rösten var en Fransmans. Hade urskiljt sju ord. Hvad deremot den gälla rösten yttrade, hade han icke kunnat urskilja. Tror att den sistnämnda varit rösten af en Ryss. Bekräftar för öfrigt på det hela de andra vittnenas uppgifter. Är Italienare och har aldrig i sitt lif talat med någon Ryss.

Flera vittnen, som ånyo förhöordes förklarade nu enhälligt, att kaminrören till alla rummen i fjerde våningen voro för smala för att någon menskelig varelse skulle kunnat intränga genom dem. Med "viskor" hade menats det slags cylinderformiga viskor, som af skorstensfejare begagnas för att rensa rören. I den åt gården liggande delen af huset funnes ingen gång, genom hvilken någon kunnat aflägsna sig, medan vittnena gingo uppför trapporna. Mamsell L'Espanayes lik var så fast inkiladt i

kaminröret, att man icke kunnat få ner det, förrän fyra eller fem af de tillstådesvarande med förenade krafter neddragit det.

Paul Dumas, läkare, förklarar, att han tillkallades för att besigtiga de båda liken ungefär vid daggryningen. De lågo då båda på madrasserna på sängen, i det rum, der man funnit mamsell L'Espanaye. Den unga flickans kropp var full af blånader och skinnet afskafvet på många ställen. Men denna omständighet kunde dock lätt låta förklara sig af det våldsamma sätt, hvarmed den blifvit dragen uppför och nedför kaminröret. Halsen isynnerhet var illa tilltygad. Tätt under hakan hade vittnet varseblifvit flera djupa skråmor, jemte en mängd svartblå fläckar, tydligen märken efter fingrar, som våldsamt blifvit intryckta. Ansigtet var förfärligt vanställt och ögonen hade skjutit ut långt utur ögongroparne. En stor blånad, som han upptäckt på maggropen, hade ögonskenligen förorsakats genom tryckningen af ett knä. Herr Dumas var af den åsigt, att mamsell L'Espanaye blifvit strypt af en eller flera hittills obekanta personer. Moderns kropp hade varit förfärligt illa åtgången. Alla det högra lårets och den högra armens ben voro mer eller mindre krossade eller skadade. Den venstra benpipan var krossad i små skärfvor och samma förhållande var det med venstra sidans refben. Hela kroppen hade varit förfärligt sönderslagen och företedde de hemskaste färgskiftningar. Huru och med hvad dråpet blifvit begånget, vore omöjligt att säga. En tung påk, en bred jernstång – en stol – hvilket stort, tungt och trubbigt tillhygge som helst hade kunnat medföra sådana följder, om det handhafts af en

ovanligt stark karl. Ingen qvinna hade kunnat tillfoga sådana sår, hvad vapen hon än begagnat. Den gamla damens hufvud hade, då vittnet såg det, varit helt och hållet afskildt från kroppen, och var likaledes mycket sönderslaget. Halsen hade synbarligen blifvit genomskuren af ett mycket skarpt instrument – sannolikt en rakknif.

Alexandre Etienne, kirurg, hade blifvit kallad till likbesigtningen gemensamt med herr Dumas. Öfverensstämd till alla delar med herr Dumas både i uppgifter och åsigter om sakförhållandet.

Intet vidare af vikt förekom under förhöret, oaktadt ännu flera personer aflade vittnesmål. Ett så hemlighetsfullt och i alla afseenden så oförklarligt mord har aldrig blifvit begånget i Paris – såvida man öfverhufvud kan antaga att det varit ett mord. Polisen hade icke kunnat komma på det minsta spår – ett ovanligt förhållande i tilldragelser af detta slag. Men också förefinnes ingenting, som man skulle kunnat begagna som ledtråd.

I aftonupplagan af förutnämnda tidning berättas det, att innevånarne af qvarteret S:t Roche ännu fortfarande befinna sig i en högst upprörd sinnesstämning – att ifrågavarande hus ånyo blifvit genomsokt och detta mycket noggrannt, och att vittnesförhör åter blifvit anställda, men lika litet som de föregående ledt till några resultater. I ett postskriptum anfördes likväl, att Adolphe Le Bon blifvit inmanad i häkte, ehuru hittills ingenting

förekommit som kunde göra honom misstänkt, annat än hvad redan förut blifvit meddeladt.

Dupin tycktes med särdeles intresse följa sakens gång — åtminstone att döma efter hans beteende, ty något yttrande fällde han icke. Det var först sedan Le Bon blifvit arresterad, som han frågade mig, hvad jag tänkte om mordet.

Jag hade intet annat svar att gifva, än att jag, i öfverensstämmelse med hela Paris, ansåg det för en ogenomtränglig hemlighet, samt att jag icke begrepe, hvad medel skulle användas, för att komma mördarna på spåren.

”Vi få icke”, genmälte Dupin, ”döma om medlen efter denna högst ytliga undersökning. Polisen i Paris, huru berömd den är för sin skarpsinnighet, är listig, men intet vidare. Det finnes ingen metod i dess sätt att gå till väga, annat än den metod som ögonblicket gifver vid handen. De skryta mycket med sina mått och steg, men icke sällan stå dessa så föga tillsamman med det mål de föresatt sig, att man ovillkorligen måste erinra sig herr Jourdain, då han begär att få sin nattrock — *pour mieux entendre la musique*. De resultater, som de komma till, äro icke sällan högst förvånansvärda, men merändels åvägabragta blott och bart genom uppmärksamhet och nit. Der dessa egenskaper befinnas otillräckliga, uträttar polisen ingenting. Vidocq till exempel hade en fin näsa och mycken ihärdighet. Men som han saknade vetenskaplig bildning, begick han det ena misstaget efter det andra, just genom sjelfva noggrannheten i sina efterforskningar. Han

försvagade sin synkraft genom att hålla föremålen för tätt under ögonen. En eller två punkter såg han kanske ovanligt klart, men i och med detsamma blef det honom omöjligt att se saken i sin helhet. Man kan således också vara grundlig till öfverdrift. Sanningen ligger icke alltid fördold i en brunn. Jag tror tvärtom att den, så snart något viktigare vetande kommer i fråga, alltid ligger på ytan. Djupet ligger i dalarne, der vi söka det, icke på bergspetsarne, der vi varseblifva det. Om sättet, hur dylika misstag uppkomma, skall jag gifva er en tydlig föreställning genom ett exempel, taget från observationen af himlakropparne. Ser man på en stjärna endast med snabba blickar — i sned rigtning, och så att man vänder emot densamma de yttre partierna af *retinan* (som äro mer underkastade inverkan af svaga ljusintyck än de inre) — så ser man stjernan tydligt och kan bäst bedöma styrkan af dess sken, då deremot detta sken fördunklas i samma mån man länge och skarpt fäster blickarne på densamma. Ett större antal strålar träffar visserligen menniskoögat i det senare fallet, men i det förra blir uppfattningsförmågan vida mer förfinad. Genom att gå för mycket på djupet förvirra och försvaga vi tanken, och man skulle kunna bringa det derhän för sig, att sjelfva Venus försvunne från firmamentet, derigenom att man för länge, för skarpt och för direkt betraktade henne.

Hvad detta mord beträffar, så vilja vi först betrakta saken litet närmare, innan vi bilda oss någon bestämd åsigt derom. En sådan undersökning skall bli rätt rolig (detta yttrande föreföll mig visserligen icke riktigt lämpligt, men jag lät det passera), och

dessutom har Le Bon en gång gjort mig en tjänst, för hvilken jag gerna skulle vilja visa honom min tacksamhet. Kom med mig, så skola vi bese huset med egna ögon. Jag känner G —, polisprefekten, och därför hoppas jag, att vi utan svårighet skola erhålla den erforderliga tillåtelsen.”

Vi erhöello den verkliga och begåfvo oss genast af till rue Morgue. Detta är en af de eländiga gränder, som korsar rue Richelieu och rue S:t Roche. Vi framkommo dit först sent på eftermiddagen; ty detta kvarter låg på ett långt afstånd från den trakt, der vi bodde. Huset hade vi ingen svårighet att få reda på; ty ännu stodo en mängd menniskor och gapade, från motsatta ändan af gatan, tanklöst och nyfiket upp till de stängda luckorna. Det var ett af de i Paris vanliga husen, med en inkörsport, på ena sidan om hvilken var en fönsterglugg med en rörlig panel, som kunde skjutas fram och tillbaka; det var en portvaktare-lucka. Innan vi inträdde i huset gingo vi uppföre rue Morgue, veko om en annan gränd, vända derefter åter om och framkommo till baksidan af byggningen, undertiden betraktade Dupin såväl byggnaden som dess omgifningar med en uppmärksamhet, hvartill jag icke kunde finna någon rimlig anledning.

Slutligen kommo vi åter tillbaka till framsidan af huset. Vi ringde och blefvo af de till husets bevakande anställda polisagenterna genast insläppta, så snart vi framvisade det af prefekten undertecknade tillståndsbeviset. Vi gingo uppför trapporna och inträdde i det rum, der mamsell L'Espanayes lik blifvit funnet och der båda liken nu lågo. I rummet var allt huller om buller;

ty såsom vanligt vid sådana tillfällen hade det blifvit lemnadt i samma skick, som omedelbart efter mordet. Jag kunde ingenting annat varseblifva, än hvad som redan förut blifvit uppgifvet i "*Gazette des Tribunaux*". Dupin undersökte allt med yttersta sorgfällighet — äfven de tvenne olyckliga qvinnornas lik. Derpå gingo vi in i ett annat rum och ner på gården, beständigt åtföljda af en gensdarm. Vi blefvo ej färdige med vår undersökning förrän det blifvit mörkt, då vi ändtligen aflägsnade oss. På hemvägen gick min följeslagare in i en tidningsbyrå, der han likväl endast uppehöll sig några ögonblick.

Jag har förut omnämnt, att min vän hade många besynnerliga nycker och infall, och att jag hade öfverseende med dem — *les menageais*, för att begagna en förträfflig, men nästan ööfversättlig fransk fras. Han hade nu fått det infallet att icke vidare vilja yttra sig det minsta om mordet, förrän klockan tolf följande dag.

Vid den uppgifna tiden frågade han helt plötsligt, om jag märkt något *eget* på skådeplatsen för ogerningen.

Detta sades med ett sådant eftertryck på ordet *eget* , att jag ryste till, utan att egentligen veta hvarför.

"Nej, ingenting *eget* ", svarade jag, "ingenting vidare än hvad vi läst i tidningen."

"Jag fruktar", återtog han, "att "*Gazette des Tribunaux*" icke ägnat tillräcklig uppmärksamhet åt de ovanligt fasansfulla omständigheter, denna mordgerning företer. Det synes mig som om denna mystèr blifvit ansedd för outgrundlig ensamt och alena af det skäl, hvarför man kunde vänta att den skulle blifva

uppdagad — jag menar det utomordentliga och ovanliga i alla de beledsagande omständigheterna. Polisen vet alls icke hvad den skall tänka, derföre att det, efter allt utseende, är omöjligt att finna en bevekelsegrund, icke till sjelfva mordet, men till den grymhet, hvarmed det blifvit begånget. Lika mycket känner sig polisen förbryllad af den skenbara omöjligheten, att förena uppgiften om de två kifvande röster, man hörde, med det lika mycket bestyrkta sakförhållandet, att man icke i rummet upptäckt någon annan än mamsell L’Espanaye, och att ingen obemärkt af de uppkommande kunnat nedstiga utför trapporna. Den vilda oordningen i rummet, det i kaminröret med hufvudet nedåt instuckna liket, den gamla fruns förfärligt stympade kropp, alla dessa omständigheter tillsamman tagna och äfven andra, som jag ej här behöfver nämna, hafva varit tillräckliga för att förlama polisens verksamhet, derföre att vederbörandes så mycket omskrutna skarpsinne här alls ingenting egde att gå efter. De hafva begått det grofva, men vanliga misstaget, att förblanda det utomordentliga med det obegripliga. Men det är just vid sådana afvikelser från det vanligas område, som förståndet, om någon sin, letar sig fram till det rätta. Vid sådana undersökningar, som de ifrågavarande, borde man icke så mycket fråga: ”hvad har inträffat?” som icke snarare: ”hvad har inträffat, som aldrig inträffat förr?” Och i sjelfva verket står den lätthet, med hvilken jag skall utgrunda eller snarare redan har utgrundat denna hemlighet, i direkt förhållande till dess skenbara outgrundlighet.”

Jag stirrade på talaren i stum förbidan.

”Jag väntar nu”, fortfor han och såg mot dörren till vårt rum – ”jag väntar nu en person, som, om han än icke är den, som sjelf begått detta ohyggliga mord, dock till en viss grad måste vara invecklad i saken. Till de ohyggligheter, som utmärka detta brott, är han sannolikt oskyldig. Jag hoppas, att jag ej misstar mig härutinnan; ty det är just härpå jag bygger min förhoppning att lösa hela gåtan. Som sagdt är, väntar jag mannen här – i detta rum – han kan vara här hvarje ögonblick. Möjligt är det att han inte kommer, men troligt är det att han kommer. Skulle han komma, så blir det nödvändigt att qvarhålla honom. Här äro pistoler, och båda veta vi i nödfall att begagna dem.

Jag nedtog de båda pistolerna från väggen, utan att jag rätt visste hvad jag gjorde eller trodde, hvad jag hörde; emellertid fortfor Dupin att tala nästan liksom för sig sjelf och som om ingen annan funnits i rummet. Jag har redan förut omnämnt hans sätt att vara vid dylika tillfällen, och huru hans själ då tycktes vara verksam på ett helt annat håll. Hans ord vore ställda till mig, men rösten, ehuru den alls icke var hög, hade den betoning, som är vanlig vid tillfällen då man talar till någon, som befinner sig på ett långt afstånd. Hans ögon, stirrande och uttryckslösa, voro endast rigtade mot väggen.

”Att”, återtog han, ”de trätande rösterna, man hört, icke varit de båda fruntimmernas, är fullkomligt bevisadt genom vittnenas utsagor. Detta undanrödjer med ens all misstanka, att den gamla frun skulle kunna hafva gjort af med sin dotter och sedermera begått sjelfmord. Jag uppehåller mig härvid endast af

det skäl, att jag gerna går metodiskt tillväga, ty fru L'Espanayes krafter voro alldeles otillräckliga för att sätta henne i stånd att stöta upp dotterns lik i kaminröret på det sätt, som bevittnas af tillståndet, hvori det der påträffades; och beskaffenheten af såren på hennes egen kropp, utesluter helt och hållet föreställningen om ett sjelfmord. Ett mord har således blifvit begånget af någon annan, och detta just af en af de två (eller af de båda), hvilkas röster hördes, under den ofta omnämnda trätan. Jag öfvergår nu — icke till hela vittnesmålet rörande dessa röster — utan till det *egna* i detta vittnesmål. Har ni icke märkt något eget der uti?"

Jag svarade, att under det alla vittnen voro ense derom, att den grofva rösten varit en Fransmans, rådde deremot mycken skiljaktighet beträffande den gälla, eller, som ett vittne uttryckt sig, den hesa rösten.

"Så lydde sjelfva vittnesmålet", svarade Dupin; "men detta är ej det *egna*, det karakteristiska i vittnesmålet. Ni har icke funnit det utmärkande draget. Och dock *finnes* här ett sådant. Som ni sjelf anmärkt, öfverensstämde vittnena i afseende på den grofva rösten; i detta afseende yttrade de sig alla lika. Men i fråga om den gälla rösten är det det *egna* i saken — icke att de afveko i sina svaromål — utan att, då en Italienare, en Engelsman, en Spanior, en Holländare, en Fransman försökte beskrifva den, hvar och en påstod att den var en *utlännings*. Hvar och en var fullt öfvertygad att rösten icke varit någon af hans landsmäns. Hvar och en jemnför den med rösten af en individ, tillhörande någon nation, hvars språk är honom obekant. Fransmannen för-

modar att det är rösten af en Spanior, och tror att han skulle kunnat urskilja några ord, *om han blott förstått spanska*. Holländaren påstår, att rösten varit en Fransmans, men vi hafva sett i tidningen att vittnet, *emedan det ej förstod franska, förhördes medelst tolk*. Engelsmannen tror att det var rösten af en Tysk och *förstår icke tyska*. Spanioren "är säker på", att det var en Engelsmans röst; "men slutar dertill endast af uttalet", *ty han förstår icke engelska*. Italienaren tror, att det varit rösten af en Ryss, men *har aldrig i sitt lif talat med någon Ryss*. En annan Fransman är dessutom af olika tanke med den första och påstår bestämdt, att rösten var en Italiennes; och dertill slutar han, liksom Spanioren, af uttalet, *emedan han icke förstår detta språk*. Men tänk nu blott, huru ovanligt besynnerlig den röst måste hafva varit, om hvilken uppgifter sådana som dessa *kunnat* förekomma i ett vittnesförhör — då bland alla dessa individer af de fem stora europeiska folkgrupperna icke en enda i dessa ljud kunnat igenkänna sitt eget språk! Ni torde kanske vilja invända, att det kunnat vara rösten af en Asiat — af en Afrikanare. Derpå kan jag endast svara, att det i Paris icke är något särdeles öfverflöd, hvarken på Asiater eller Afrikanare. Jag vill nu endast bedja er uppmärksamma följande tre omständigheter. Ett af vittnena förklarar, att rösten "snarare varit hes än gäll". Tvenne andra uppgifva, att den varit häftig och *ojemn*. Men intet vittne har sagt, att man kunnat urskilja några ord — eller ljud, som liknat ord."

"Jag vet icke", fortfor Dupin, "om jag, i hvad jag hittills sagt, lyckats göra mig fullkomligt begriplig för er; men så mycket tror

jag mig utan betänkande kunna påstå, att berättigade slutsatser, dragna blott och bart af denna del af vittnesförhöret — jag menar den del, som beträffar den grofva och den hesa rösten — i och för sig äro fullkomligt tillräckliga för att framkalla en misstanke, som borde tjena till utgångspunkt för alla vidare efterforskningar i denna sak. Jag sade "berättigade slutsatser"; men min mening är ej till fullo uttryckt med dessa ord. Hvad jag derjemte ville säga, var, att *endast* dessa äro berättigade och inga andra, äfvensom att denna misstanka *ovillkorligen* är det enda resultat, till hvilket man kan komma genom dem. Hvad denna misstanke är, det lemnar jag derhän tills vidare. Jag vill för tillfället blott be er komma väl ihåg, att den för mig sjelf var tillräckligt stark för att gifva alla mina efterforskningar i kammaren en bestämd form och rigtning.

Låtom oss nu i tankarne förflytta oss till denna kammare. Hvad är det vi här aldräförst hafva att söka efter? På hvad sätt mördarne kommit ut ur huset. Att hvarken ni eller jag tro på några öfvernaturliga tilldragelser, det tror jag mig djerft kunna påstå. Fru och mamsell L'Espanaye hafva ej blifvit bragta om lifvet af spöken. De brottsliga voro materiella väsenden och hafva undkommit på något materiellt sätt. Men hur? det är det, som är frågan. Lyckligtvis finnes det endast ett sätt att resonera om saken, och detta sätt *måste* ovillkorligen föra oss till en bestämd slutsats. Låtom oss undersöka alla vägar, den ena efter den andra, på hvilka gerningsmännen möjligen kunnat undkomma. Det är klart att mördarne i det ögonblick, då vittnena

stego uppför trappan, måste hafva befunnit sig i det rum, der man upptäckte mamsell L'Espanayes lik eller åtminstone i rummet bredvid. Följaktligen hafva vi endast att undersöka, hur det kan hafva lyckats dem att undkomma ur dessa rum. Polisen har låtit upprifva golf, tak och väggar öfverallt. Om således några lönndörrar funnits, hade de icke undgått polisens uppmärksamhet. Men som jag icke ens litade på polisens ögon, så beslöt jag att öfvertyga mig med mina egna. Och äfven jag kunde ej upptäcka några lönngångar. De båda dörrar, som ledde från rummen till korridoren, voro lästa innanför och nycklarne sutto i låsen. Låtom oss nu taga kaminrören i betraktande. Dessa, ehuru af vanlig bredd omkring åtta eller tio fot ofvanom eldstäderna, smalna efterhand så mycket, att knappast en fullvuxen katt kan tränga sig fram genom dem. Enär nu det visat sig fullkomligt omöjligt, att på de vägar vi hittills uppgifvit komma ut ur rummen, se vi oss uteslutande hänvisade till fönsterna. Genom fönsterna till det rum, som ligger åt gatan, kunde ingen hafva undkommit osedd af den utanför stående folkhopen. Mördarne *måste* således hafva flyktat genom fönsterna till det rum, som ligger åt gården. Men då vi nu så godt som tvingas att göra denna slutsats, få vi ingalunda förkasta den på grund af skenbara omöjligheter. Det återstår oss endast, att bevisa, att dessa skenbara omöjligheter i verkligheten äro inga.

Som ni vet, finnas två fönster i rummet. Framför det ena af dessa står ingen möbel och det är helt och hållet synligt. Men af det andra undanskymmes hela nedre delen genom gafveln af en

klumpig säng, som är skjuten tätt intill detsamma. Det förra fönstret befanns vara fast tilläst inifrån. Man var urstånd att öppna det, oaktadt alla ansträngningar. Till venster i denna fönsterkarm hade ett stort hål blifvit borrhadt och en mycket grof spik hade blifvit instucken deruti, nästan ända till hufvudet. Då det andra fönstret undersöktes, fanns äfven här en dylik spik, och äfven här misslyckades försöket att draga upp fönstret. Polisen var nu alldeles öfvertygad, att ingen kunde hafva undkommit i någon af de nyss uppgifna rigtningarne. Och därför ansåg man det för någonting alldeles öfverflödigt, att draga ut spikarne och öppna fönsterna.

Min egen undersökning var något mer omsorgsfull — och detta af det skäl jag nyss uppgifvit — emedan jag visste att det var här, som alla skenbara omöjligheter *måste* bevisa sig i verkligheten icke vara sådana.

Jag fortfor nu att resonera sålunda — *a posteriori*. Mördarne måste nödvändigt hafva undkommit genom ett af de båda fönstren. Men om så förhåller sig, kunde de omöjligt inifrån hafva fastgjort fällfönsterna på det sätt, som man funnit dem fastgjorda: en omständighet, som, just därför att den är så ögonskenlig, gjort ända på polisens efterforskningar åt detta håll. Och dock *voro* de båda fallfönstren fastgjorda inifrån. De *måste* således vara så inrättade, att de kunna tillsluta sig af sig sjelfva. Detta var en slutsats, som var alldeles oundviklig. Jag gick fram till det fönster, för hvilket inga möbler stodo i vägen, drog undan spiken, ehuru icke utan möda, och försökte att draga upp fön-

stret. Såsom jag väntat, motstod det alla mina ansträngningar. Nu blef det klart för mig, att någon fördold fjeder måste finnas; och då jag sålunda erhöll bekräftelse på hvad jag på förhand hade föreställt mig, kunde jag ej annat än tro, att åtminstone mina premisser icke voro oriktiga, huru besynnerligt än förhållandet med spikarne kunde synas. Snart nog upptäckte jag den förborgade fjedern. Jag tryckte på den, men var belåten med att hafva gjort upptäckten, och underlät att draga upp fönstret.

Jag stack åter in spiken och betraktade den uppmärksamt. En person, som gått ut genom fönstret, kunde ganska väl åter hafva tillslutit det, och fjedern skulle hafva sjunkit tillbaka igen – men spiken kunde icke hafva blifvit insatt i sitt hål. Detta var klart som dagen och derigenom inskränktes åter området för mina efterforskningar. Mördarne *måste* hafva undkommit genom det andra fönstret. Antog man därför, att fjedrarne i hvarje fönster voro lika, såsom förhållandet sannolikt var, så *måste* det finnas någon olikhet hos spikarne, eller i det sätt, hvarpå de voro fastgjorda. Genast steg jag upp på madrassen, som låg på sängen, och undersökte ofvanför sänggafveln mycket noggrannt det andra fönstret. Och så snart jag skjutit fram handen bakom sänggafveln, upptäckte jag fjedern, som jag sökt, och hvilken, såsom jag förmodat, i alla afseenden liknade den andra. Nu såg jag på spiken. Den var lika grof som den andra och tycktes vara fastsatt på samma sätt, ty han var instucken nästan ända upp till hufvudet.

Nu tycker ni väl, att mitt förstånd bort stå stilla; men tror ni

det, så har ni aldrig rätt förstått beskaffenheten af min induktionsteori. Aldrig hade jag — för att begagna en jägarterm — ”förlorat spåret”. Mitt väderkorn hade ej ett enda ögonblick förlorat sin skärpa. Hvarje länk i kedjan var fullkomligt felfri. Jag hade så länge efterforskat hemligheten till dess jag kommit till ett slutresultat — och detta slutresultat var just — *spiken*.

Jag sade nyss att spiken i hvarje afseende liknade den andra i det andra fönstret; men detta faktum (huru afgörande det än kunde synas vara) betydde rent af ingenting, i jemförelse med det förhållande, att ledtråden helt och hållet slutade på denna punkt. Det står aldrig rätt till med spiken, sade jag för mig själf. Jag vidrörde den, och se, hufvudet tillika med en fjerdedels tum af skaftet gick af och fastnade mellan mina fingrar. Det öfriga af spikskäftet satt qvar i det borrarade hålet, der spiken blifvit afbruten. Det var längesedan den blifvit afbruten (ty dess ränder vore öfverdragna med rost), och det hade synbarligen skett med en hammare, som till en del indrifvit spikhufvudet i sjelfva fönster-ramen. Nu instack jag åter försigtigt spikhufvudet så, att det passade ihop med det öfriga af spiken, hvarpå alltsammans såg ut som en alldeles hel spik och ingen kunde märka, att något var skadadt. Nu tryckte jag på fjedern och uppdrog sakta fönstret några tum; spikhufvudet följde då med och blef qvarsittande i sitt håll. Derpå stängde jag åter fönstret, och hade en efter allt utseende fullkomligt hel spik.

Så till vida var gåtan löst. Mördaren hade undkommit genom det fönster, som var närmast sängen. Antingen det nu fallit

ned af sig sjelft, då mördaren flydde, eller med flit blifvit stängdt, säkert är att fjedern gjort sin tjenst; polisen misstog sig och trodde att det var spiken, icke fjedern som höll uppe fönstret, och ansåg därför alla vidare undersökningar öfverflödiga.

Dernäst blef frågan den, hur mördaren eller mördarne hade kommit ner på marken. Hvad denna punkt angår, vann jag fullt tillfredsställande upplysningar, den gången jag gjorde min rund kring huset. Omkring fem och en half fot från ifrågavarande fönster står en åskledare. Att från denna åskledare uppnå sjelfva fönstret är omöjligt, således ock otänkbart att någon på sådant sätt skulle kunna komma in i rummot. Likväl varseblef jag, att luckorna i fjerde våningen voro af det egendomliga slag, som af timmermännen i Paris kallas *ferrades*, och som numera mycket sällan användas, men som man ofta får se på gamla hus i Lyon och Bordeaux. De se ut som en vanlig enkel dörr, endast med den skilnaden, att den nedre hälften är genombruten och har formen af ett galler, så att man med största lätthet kan hålla sig fast i den. De ifrågavarande luckorna äro fullt tre och en half fot breda. Då vi sågo dem från baksidan af huset voro de båda halvöppna — det vill säga de bildade räta vinklar mot muren. Det är sannolikt, att polisbetjenterna likaväl som jag undersökte baksidan af huset; men om så är. sågo de dessa luckor i breddlinien (detta är en afgjord sak) och varseblefvo följaktligen icke deras stora bredd, eller gåfvo åtminstone icke synnerligt akt derpå. Det faller af sig sjelf, att sedan vederbörande en gång försäkrat sig om att ingen kunde hafva undkommit på detta håll, deras

undersökningar här också måst varit ytterst ytliga. Men för mig var det likväl fullkomligt klart, att om luckan, som hörde till det fönster, vid hvilket sänggafveln stod, skjöts ända intill muren, kunde det på sin höjd endast vara två fot från denna till åskledaren. Det var också fullt tydligt för mig, att det kunde hafva lyckats en person med ovanlig vighet och mod, att från åskledaren intränga genom fönstret, och detta på följande sätt. Sträckte en tjuf ut sin hand i rymden omkring två och en half fot (vi antaga nu att luckan var helt och hållet uppslagen), så skulle han utan svårighet få tag i gallret. Släppte han då lös åskledaren, stödde foten stadigt mot väggen och toge ett djerft språng, skulle han med detsamma gifva luckan en stöt, så att den sloge igen, och tänka vi oss derjemte att fönstret var öppet för tillfället, kunde han till och med hafva svängt sig in i rummet.

Var god och kom väl ihåg, att jag omnämnt, att en mycket ovanlig grad af vighet erfordrades, för att lyckas i ett så äfventyrligt och svårt företag. För det första vill jag blott visa er, att detta är en sak, som låter göra sig, men för det andra och *hufvudsakligen* vill jag fästa er uppmärksamhet på, huru *ytterst utomordentlig* – huru nästan öfvernaturlig den vighet måste varit, som kunnat utföra något sådant.

Utan tvifvel lär ni väl, begagnande er af de juridiska termerna, svara mig, att om jag vill gifva full trovärdighet åt hvad jag ämnar bevisa, jag snarare bör under- än öfverskatta den till sakens utförande erforderliga vigheten. Sådant må vara juridisk praxis, men var försäkrad om, att detta icke är förnuftets sätt

att gå till väga. Det mål, hvartill jag sträfvar, är ingenting annat än sanningen. Hvad jag emellertid först och främst vill komma till, är att bringa er derhän, att sammanställa denna *ytterst ovanliga* vighet, om hvilken jag just talat, med denna högst *egna* gälla (eller hesa) och *ojemna* röst, om hvilken icke ens två personer öfverensstämt till hvad nationalitet han hörde och som icke uttalat några tydliga ord eller stafvelser.”

Vid dessa ord började en dunkel, icke fullt utredd föreställning, om hvad Dupin menade, att föresväfva min själ. Jag tyckte mig vara hardt nära deran att lösa gåtan, utan att dock ännu förstå den rätt — såsom det ibland händer, att man är helt nära att draga sig till minnes något, som man glömt, utan att dock slutligen lyckas dermed. Min vän fortfor sålunda:

”Ni ser, hur jag kommit derhän att småningom uppställa frågan helt annorlunda: jag frågar nemligen icke mer, hur mördaren kommit ut, utan hur han kommit in. Jag har velat göra begripligt för er, att han måste hafva kommit in och ut på samma sätt och på samma punkt. Vi vilja nu åter taga rummet i betraktande och se efter hur det ser ut der. Byrålådorna skola hafva blifvit plundrade, påstår man, ehuru åtskilliga klädespersedlar ännu funnos qvar i dem. Här kommer jag nu till en absurd slutsats. Det är blott och bart en gissning — kanske till och med en rätt enfaldig — något mer än en gissning är det icke. Hur kan man veta att de i lådorna funna persedlarne icke äro allt som någonsin funnits i dem? Fru L’Espanaye och hennes dotter lefde ytterst tillbakadraget — hade aldrig några bjudningar —

gingo sällan ut — kunde således ej behöfva något stort förråd af kläder och grannlåter. De som funnos, voro åtminstone af så god kvalitet, som man kunde vänta hos dessa fruntimmer. Om en tjuf nu tagit några af dessa saker, hvarför tog han icke de bästa — hvarför tog han icke alla? Med ett ord, hvarför lemnade han qvar fyratusen franc i guld och släpade med sig en bundt linne? Guldet *hade* ju blifvit qvarlemnadt. Nästan hela den af bankiren herr Mignaud omnämnda summan befanns ju qvarliggande på golfvet i påsarne. Jag ber er derföre, att helt och hållet öfvergifva den enfaldiga föreställningen om en *bevekelsegrund* — som började spöka i polisens hjerna från den stund ett vittne angaf, att penningar blifvit aflemnade i de mördades boning. Sammanträffanden af omständigheter tio gånger så märkvärdiga som dessa (nemligen aflemnande af penningar och mord begånget på mottagaren tre dagar derefter) äga rum hvarje timma i vårt lif, utan att ens för ett ögonblick ådraga sig vår uppmärksamhet. Dylika sammanträffanden äro i allmänhet svåra stötestenar för den klass af tänkare, som aldrig fått lära probabilitetskalkylen, denna teori, hvilken den menskliga forskningen i alla sina rättingar har att tacka för sina mest lysande resultater. Skulle i närvarande fall penningarne hafva försvunnit, så skulle det förhållande, att dessa penningar blifvit aflemnade på stället tre dagar förut, hafva varit något mer än blott ett sammanträffande. Det skulle hafva bekräftat föreställningen om en bevekelsegrund. Men som saken nu står, måste vi, i fall vi anse guldets som bevekelsegrund till mordet, nödvändigt antaga, att mördaren varit

så fånig och tvehågsen, att han på en gång glömt guldets och sin bevekelsegrund.

Om ni nu blott fullt klart har framför er de punkter, på hvilka jag velat rigta er uppmärksamhet, nemligen den der besynnerliga rösten, den der ovanliga vigheten samt slutligen den förvånande bristen på bevekelsegrund till ett så utomordentligt ohyggligt mord som detta — så kunna vi kasta en blick på sjelfva det grymma dådet. Här finna vi en qvinna strypt och instucken i ett kaminrör med hufvudet nedåt. Men så gå icke vanlige mördare till väga. Allraminst undangömma de sina offer på ett sådant sätt. Uti det sätt, hvarpå liket befanns inskjutet i skorstensröret, ligger något *mer än vanligt grymt*, något helt och hållet oförenligt med våra vanliga begrepp om menskligt handlande äfven om vi antaga att gerningsmännen varit i botten förderfvade menniskor. Besinna dessutom, huru stor den kraft måste varit, som förmådde stöta *upp* liket med sådan häftighet, att flere personers förenade styrka knappast förslog till att draga *ner* det.

Gif nu akt, så skall ni finna åtskilligt annat, som häntyder på, att en högst underbar styrka här varit i verksamhet. I kaminen, d. v. s. på kaminhärden, lågo tjocka lockar — mycket tjocka lockar af grått menniskohår. Dessa voro utryckta med rötterna. Ni vet hur stor styrka det behöfs, för att sålunda rycka från hufvudet tjugo eller trettio hårstrån på en gång. Ni såg ifrågavarande lockar lika väl som jag. Vid deras rötter (det var en ohygglig anblick!) hängde stycken af blodigt kött — ett säkert

bevis på den kolossala styrka, som blifvit använd för att upprycka kanske en half million hårstrån på en gång. Hvad den gamla fruns hals beträffar, så syntes på densamma icke blott en skåra, utan hufvudet var rent af skildt från bålen. Det instrument, som begagnats, var endast en rakknif. Besinna vidare med hvilken *djurisk* vildhet de båda qvinnoma blifvit dödade. Om blånader-na på fru L'Espanayes kropp talar jag allsicke. Herr Dumas och hans aktningsvärde yrkesbroder herr Etienne hafva påstått, att de härröra från något trubbigt tillhygge: och derutinnan hafva desse herrar fullkomligt rätt. Det trubbiga tillhygget var nemligen ingenting annat, än stenläggningen på gården, på hvilken den olyckliga qvinnan nedföll, då hon kastades ut genom det fönster, vid hvilket sängen stod. På den idéen, så enkel den nu kan synas, kom polisen icke, och det af samma orsak, hvarföre bredden på luckorna undgått dess uppmärksamhet — emedan vederbörandes hufvuden genom spikarne blifvit så hermetiskt tillslutna, att någon tanke på möjligheten att dessa fönster dock kunde blifvit öppnade, aldrig kunde falla dem in.

Lägger man nu till allt detta den besynnerliga oordning, som herrskade i rummet, så måste man ovilkorligen ledas till föreställningarne om en förvånande vighet, en öfvermenschlig styrka, en *djurisk* vildsinthet, en ändamålslös grymhet, någonting groteskt i det fasansfulla, som är totalt främmande för menniskan, samt slutligen till den om en röst, som för hvar och en, som hör den, har något främmande i tonen och helt och hållet är ur stånd att frambringa några artikulerade ljud eller stafvelser. Hvad dömer

ni då nu om allt detta? Hvad intryck har jag gjort på er fantasi?"

Det gick en kall rysning öfver hela min kropp, då Dupin yttrade dess ord. "Ett dårhushjon måste ha begått mordet", sade jag – "en stormgalen menniska, som rymt från något *maison de santé* i grannskapet."

"Er gissning är icke så oäfven", svarade han. "Emellertid torde ni besinna, att rösten af en vansinnig, äfven under ett utbrott af yttersta raseri, aldrig har något, som liknar den der uto-mordentliga rösten, hvilken hördes på trappan. En vansinnig måste i alla fall tillhöra någon nation, och huru föga sammanhang det må finnas i de ord han talar, så uttalar han åtminstone tydliga stafvelser. Dessutom har ingen vansinnig något sådant hår som det, jag håller här i handen. Jag lösryckte den här lilla hårluggen ur fru L'Espanayes stelnade, hårdt sammanknutna fingrar. Säg mig, hvad är er tanka om densamma?"

"Dupin", sade jag, så uppskrämd att jag knappast kunde stå på benen; "det här håret är det något högst eget med – det är icke – nej, det är icke menniskohår."

"Har jag då sagt, att det är menniskohår?" genmälte han. "Emellertid skulle jag önska att ni, förrän vi afgöra denna fråga, ville kasta en blick på den lilla skizz, jag tecknat på detta papper. Det är ett *fac simile* af hvad som några vittnen beskrifvit såsom "mörka blånader och djupa spår efter naglar", och andra vittnen (herrar Dumas och Etienne) så som "en mängd svartblå fläckar, tydliga märken efter fingrar, som blifvit våldsamt intryckta."

"Ni torde finna", fortfor min vän, i det han utbredde papper-

et på bordet framför oss, "att denna skizz inger föreställningen om ett starkt och ihärdigt fasthållande. Ingenstädes finnes något spår till att handen halkat eller släppt sitt tag. Der fingrarna med fruktansvärd styrka gripit om halsen, der hafva de ock hållit sig kvar — sannolikt till dess offret dött. Försök nu att med edra fingrar täcka de motsvarande svarta ställena, som ni ser här."

Jag försökte det, men förgäfves.

"Kanhända vi icke behandla saken alldeles som sig bör", återtog han. "Papperet är utbreddt på en jemn yta; men menniskostruken har en cylindrisk form. Här är ett rundt trästycke, ungefär af samma omfång som en människohals. Lagg nu ritningen kring trästycket och försök än en gång."

Jag gjorde så; men svårigheten var nu än mer i ögonen fallande än förut.

"Detta är icke något märke efter människohand", sade jag.

"Läs det här stället i Cuvier", svarade Dupin.

Det innehöll en noggrann anatomisk och deskriptiv skildring af den rödbruna Orang-Utang'en på de Ostindiska öarne. Hvar och en känner mer än väl dessa däggdjurs jättelika växt, äfvensom deras förvånansvärda styrka, vighet och härmningsförmåga. Nu förstod jag på en gång detta ohyggliga mord med alla dess fasansfulla biomständigheter.

"Beskrifningen på fingrarna", sade jag, då jag slutat läsa, "öfverensstämmer fullkomligt med denna ritning. Jag ser, att intet annat djur än en Orang-Utang af den här beskrifna arten kunnat lemna efter sig sådana märken, som dem ni aftecknat. Denna

rödbruna hårlugg öfverensstämmer fullkomligt med beskrifningen på djuret hos Cuvier. Icke dessmindre kan jag ännu icke fullt fatta alla detaljerna af denna fruktansvärda hemlighet. Dessutom påstår man sig ju hafva hört *två* kifvande röster, och en af dem skall otvifvelaktigt hafva varit en Fransmans.”

”Mycket riktigt, och ni torde erinra er ett yttrande, som, enligt alla vittnen öfverensstämmande uppgifter, tillskrifves denna röst — uttrycket *”Mon Dieu!”* Ett af dessa vittnen, sockerbagaren Montani, har påstått, och jag är öfvertygad om, att han har rätt, att dessa ord uttalats i en förebrående hotande ton. På dessa båda ord har jag nu också hufvudsakligen grundat min förhoppning om en slutlig lösning af denna gåta. En Fransman har varit medvetande om mordet. Möjligt är det — ja, det är till och med mer än sannolikt, att han är helt och hållet fri från all delaktighet i de blodiga grymheter, som föröfvats i förutnämnda rum. Orang-Utang’en kan hafva rymt från honom. Han kan hafva följt efter honom ända till detta rum; men så mycket är jag säker på, att han under förhandenvarande omständigheter, som voro af en så upprörande beskaffenhet, varit alldeles urstånd att taga fatt på djuret. Orang-Utang’en löper ännu omkring och befinner sig icke i sin egares händer. Jag vill likväl icke sträcka mina gissningar längre — ty något annat än gissningar har jag icke rätt att kalla dem — enär de slutsatser, hvarpå jag stödjer dem, äro så svaga, att jag näppeligen sjelf har någon klar uppfattning af dem och således än mindre kan vara i stand att göra dem begripliga för andra. Vi vilja således kalla dem gissningar

och såsom sådana tala om dem.

Om ifrågavarande Fransman verkligen, såsom jag tror, är oskyldig till dessa ohyggliga mord, så skola vi få ett besök af honom här hemma hos oss, till följd af denna annons, som jag i går afton aflemnade på den byrå, der tidningen *Le Monde* (ett blad, som hufvudsakligen är egnadt åt sjöfarten och dess intressen och derför är mycket läst af sjömän) hålles tillhanda åt allmänheten."

Han räckte mig en tidning, i hvilken jag läste följande tillkännagifvande:

"Tillvaratagen. I Boulognerskogen tillvaratogs tidigt på morgonen den . . . dennes (samma morgon mordet föröfvades) en mycket stor rödbrun Orang-Utang af den på Borneo förekommande arten. Den rättmätige egaren — man vet, att denne är en matros, som tjänar ombord på ett maltesiskt fartyg — kan återfå djuret, såvida han behörigen kan styrka sin eganderätt och betala hittelönen samt underhållskostnaderna, hvilka för öfrigt äro obetydliga. Till närmare upplysningars vinnande behagade man adressera sig rue — förstaden S:t Germain, tre trappor upp."

"Men hur har ni burit er åt", frågade jag, "för att få veta, att egaren är en matros, tillhörande ett maltesiskt fartyg?"

"Jag vet det icke", genmålte Dupin, "jag är icke *säker* derpå. Men här ser ni emellertid ett litet stycke band, som, att döma efter dess form och solkiga utseende, uppenbarligen varit användt till att hopknyta håret i en af dessa långa *queuer* eller hårpungar, som så mycket brukas af sjömän. Dessutom är detta

en knut, som knappast någon annan än en sjöman kan knyta och hvilken man företrädesvis finner hos sjömän på maltesiska fartyg. Detta band fann jag liggande vid foten af åskledaren. Någon af de båda mördade personerna kan det omöjligen hafva tillhört. Skulle jag likväl nu hafva misstagit mig i min förmodan om detta band, och är Fransmannen följaktligen icke någon matros på ett maltesiskt fartyg, så kan likväl ingen hafva någon skada af hvad jag sagt eller uppgifvit i tidningsannonsen. Mistager jag mig, så kan han ju endast tro att jag blifvit missledd af en eller annan omständighet, som han icke lär göra sig besvär med att närmare efterforska. Har jag deremot gissat rätt, så är mycket vunnet. Han skall tänka som så: "Jag är oskyldig; jag är fattig: min Orang-Utang är i och för sig af stort värde för mig i mina närvarande omständigheter, är så godt som en liten förmögenhet för mig: hvarför skulle jag af en tom farhåga låta afskräcka mig från dess återvinnande? Här är den, jag kan återfå den hvilken stund som helst. Den tillvaratogs i Boulognerskogen, således på långt afstånd från det ställe, der mordet begicks. Hur skall misstanken någonsin kunna falla på ett oskäligt djur? Polisen har icke varit i stånd att upptäcka något spår — icke ens den svagaste ledtråd. Men om jag ock antar att man kunde lyckas upptäcka, att det varit djuret, som begått gerningen, så skall det dock omöjligt kunna bevisas att jag varit medvetande om mordet, så att man på grund deraf kan anklaga mig som medbrottsling. Hvad jag dock förförnämligast måste taga i betraktande, är, att man känner mig. Den person, som låtit införa an-

nonsen, har uppgifvit mig som egare af djuret. Hur mycket han kan veta, är svårt att säga. Skulle jag underlåta att återfordra en tillhörighet af så stort värde, till hvilken man vet mig vara egare, så skall jag i alla fall leda misstankarne på djuret. Det kan icke ingå i mina beräkningar att draga uppmärksamheten, vare sig på mig sjelf eller djuret. Jag vill besvara annonsen, återtaga min Orang-Utang och hålla honom inom lås och bom, till dess saken råkat i fullkomlig glömska.”

I detta ögonblick hörde vi steg på trappan.

”Håll nu pistolerna i beredskap”, sade Dupin åt mig, men visa dem hvarken, eller gör något bruk af dem, förrän på gifvet tecken af mig.”

Emedan vi lemnat porten öppen, hade den ankommande ej behöft ringa. Han hade redan gått uppför flera trappsteg. Men på en gång tycktes han besinna sig. Några ögonblick derefter hörde vi honom stiga ned igen. Dupin sprang just fram till dörren, då vi åter hörde honom komma upp. Denna gång vände han icke åter om, utan gick beslutsamt fram till dörren och bultade på.

”Stig in”, sade Dupin i en vänlig och uppmuntrande ton.

Den person, som nu inträdde, efter allt utseende en sjöman, var en lång, starkt byggd, kraftfull karl med ett visst oförväget och trotsigt, men alls icke fränstötande eller obehagligt ansigt-suttryck. Hans starkt väderbitna, solbrända ansigte var mer än till hälften betäckt af väldiga mustascher och polisonger. Han höll i handen en ofantlig knölpåk af ek, men tycktes för öfrigt

vara obehägnad.

Han bugade sig temligen tafatt och helsade på oss med ett "god afton", i en brytning, som något påminde om den neufchatelliska dialekten, men som dock tydligen förrådde Parisaren.

"Sitt ner, min vän! " sade Dupin. "Förmodligen kommer ni för att fråga er för, om den förlorade Orang-Utang'en. Minsann tycker jag icke ni är afundsvärd, som rår om ett så vackert djur! Ja, det är verkligen ett mycket vackert och troligen mycket dyrbart djur. Hur gammalt tror ni det kan vara?"

Sjömannen drog ett djupt andedrag, liksom en, den der känner sig befriad från en odräglig börda, och svarade sedan helt lugnt:

"Det kan jag verkligen icke med säkerhet säga — en fyra eller fem år, eller så der omkring. Har ni honom här?"

"Åhnej! här ha vi ingen plats för honom. Han befinner sig för närvarande i ett utfodringsstall på rue Dubourg, straxt härinvid. Ni kan återfå honom i morgon. Ni kan naturligtvis styrka, att ni är rätte egaren?"

"Det förstås."

"Jag tillstår upprikt, att jag ogerna lemnar honom ifrån mig", sade Dupin.

"Det är inte min mening att ni skall hafva gjort er allt detta besvär för intet", svarade matrosen. "Det kan jag inte begära, och jag är när som helst färdig att betala hittalönen, det vill säga, om den icke blir allt för drygt tilltagen."

"Godt, min vän", sade Dupin, "det gläder mig att finna er så

medgörlig. Låt mig tänka efter! Hvad skall jag begära af er? Jo, det skall jag säga er. Skulle ni inte ha lust att meddela mig allt, hvad ni vet om det der mordet på rue Morgue?"

Dupin uttalade de sista orden mycket långsamt och mycket lugnt. Lika lugnt gick han nu fram till dörren, stängde den och stack nyckeln i fickan. Derpå drog han fram en pistol, som var instucken under västen, och lade den helt kallblodigt på bordet.

Matroson blef genast blossande röd och såg ut, som om han varit nära att qväfvas. Han sprang upp och fattade tag i sin knölpåk, men sjönk ögonblicket derpå tillbaka på sin stol. Han skälfde af ångest och blef blek som ett lik. Icke ett ord kom öfver hans läppar. Det gjorde mig riktigt ondt om den stackars karlen.

"Min vän", sade Dupin i en tröstande ton, "ni skrämmer upp er själf utan all anledning — det kan jag försäkra er. Vi ha ingenting ondt i sinnet mot er. Jag ger er mitt ord som man af heder och Fransman, att det alls icke är vår afsigt att ådraga er någon skada eller ledsamhet. Jag vet med full tillförlitlighet, att ni är alldeles utan skuld till de ohyggligheter, som föröfvats på rue Morgue. Emellertid kan ni ej heller neka, att ni till en viss grad är inblandad i saken. Af hvad jag redan sagt, kan ni finna, att jag haft medel och utvägar, att vinna kunskap om förhållandena — medel, hvilka ni aldrig kunnat hafva ens så mycket som en aning om. Saken förhåller sig nu så: Ni har icke gjort något, som ni kunnat undvika — åtminstone icke något, som kan tillvitas er som ett brott. Ni har icke en gång gjort er skyldig till stöld, ehuru ni kunnat stjåla, utan att behöfva befara någon

upptäckt. Ni har ingenting att förhemsiga — ni har alls intet skäl att förhemsiga något. Å andra sidan är det en samvetspligt för er, att upptäcka allt hvad ni vet. En oskyldig menniska sitter nu i fängelse, anklagad för detta brott, och den, som begått det, känner ni.”

Under det Dupin yttrade detta, hade matrosen så småningom börjat lugna sig, men hans förra kallblodighet och tillförsigt voro helt och hållet försvunna.

”Nå välan då”, sade han efter ett kort uppehåll, ”så vill jag då nu, så sannt mig Gud hjelpe, berätta för er allt hvad jag vet om denna sak; likväl väntar jag icke, att ni skall tro ens hälften af hvad jag omtalar — jag vore en narr, om jag det gjorde. Och dock är jag oskyldig, och vill därför lätta mitt hjerta genom en frivillig bekännelse, följderna må nu blifva hvilka som helst.”

Hvad han berättade, var i korthet följande. Han hade nyligen gjort en resa till Sundaöarne. Med en del af fartygets besättning hade han landstigit på Borneo och företagit en utflygt till det inre af ön. Der hade han och en af hans kamrater fångat en Orang-Utang. Denne kamrat hade kort derefter dött, och han hade således blifvit ensam egare af djuret. Efter mycket besvär och obehag, som djuret genom sin otämjliga vildhet förorsakat honom under hemresan, hade han slutligen lyckats att inhysa det i sin bostad i Paris, der han, för att få vara i fred för nyfikna grannar, höll det inspärradt. Han ämnade blott behålla apan hemma hos sig, till dess ett sår hunnit läkas, som djuret tillfogat sig derigenom, att det ombord på fartyget rännt en sticka i foten.

Sedan ämnade han sälja det.

Då han kom hem samma natt eller rättare samma morgon mordet begicks (han hade varit ute och roat sig i sällskap med andra matroser), hade han till sin förvåning funnit djuret i sin egen sängkammare, dit det inträngt från en tambur tätt bredvid, der han, såsom han trodde, säkert inspärrat det. Der satt det, med en rakknif i handen och fullt intvåladt, framför en spegel, försökande att raka sig. (Apan hade sannolikt vid något tillfälle sett sin herre göra detsamma). Förfärad öfver anblicken af ett så farligt vapen i händerna på ett så vildt djur och som tillika så väl förstod sig på att föra det, hade mannen i första häpenheten varit oviss om, hvad han skulle ta sig för. Han hade emellertid alltid lyckats qväsa besten, äfven då han var som ilsknast, genom att låta honom smaka piskan, och detta medel tillgrep han äfven nu. Men så snart Orang-Utang'en fick se piskan, sprang han genast på dörren och nedför trapporna, och sedermera genom ett fönster, som olyckligtvis stod öppet, ut på gatan.

Fransmannen sprang efter, alldeles förtviflad; men apen, med rakknifven ännu i handen, stannade stundtals och såg sig om, och gjorde grimaser åt sin förföljare, ända till dess denne var honom tätt in på lifvet. Då tog han genast åter till flykten. Sålunda fortfor jagten en god stund. På gatorna var det fullkomligt stilla och tyst, ty det var nära tre på morgonen. Under det apen sprang ned utför en gränd bakom rue Morgue, kom han att märka ett ljussken från det öppna fönstret i fru L'Espanayes rum, uppe i fjerde våningen. Han rusar mot byggnaden, varseblifver

åskledaren och klättrar uppför den med obegriplig vighet, samt fattar derpå tag i luckan, som var helt och hållet tillbakaslagen mot muren, och med tillhjälp af denna kastar han sig rakt ned på sänggafveln. Men luckan uppsparkades åter af Orang-Utang'en, med detsamma han inträngde i rummet.

Emellertid var matrosen både glad och förlägen. Han hade all möjlig utsigt att återfå djuret i sitt våld, ty skulle det ut, måste det nödvändigt stiga ned utför åskledaren, och då skulle han utan svårighet kunna gripa det. Å andra sidan hade han alla möjliga skäl att vara orolig öfver, hvad det kunde ta sig för inne i huset. Tanken härpå bestämde hans beslut, att följa det flyende djuret ännu längre.

Att stiga uppför en åskledare har ingen svårighet, allraminst för en sjöman. Emellertid lyckades icke egaren till Orang-Utang'en att komma längre än jemnhögt med fönstret, som låg långt bort till venster; det enda han förmådde göra, var att utsträcka kroppen, så att han kunde kasta en flyktig blick på, hvad som försiggick inne i rummet. Men hvad han här varseblef, var något så fruktansvärdt, att han af fasa och förskräckelse var nära att släppa sitt tag och störta ned på gatan. Och nu hördes dessa ohyggliga skrän, som ur deras sömn uppväckte alla, hvilka bodde på rue Morgue. — Efter all sannolikhet hade fru L'Espanaye och hennes dotter, klädda i en lätt nattdräkt, varit sysselsatta med att ordna några papper i det förut omnämnda jernskrinet, som de framdragit midt på golvet. Det stod öppet och bredvid det, på golvet, lågo papperen kringströdda. De

olyckliga offren måste hafva vändt ryggen till fönstret: af den tid, som förflöt från djurets inträde i rummet till dess skriken först hördes, synes det högst sannolikt, att de ej genast varseblefvo det. Slamret af luckan, då den flög upp och igen, trodde de naturligtvis vara föranledt af blåsten.

Då matrosen tittade in, hade det jättelika djuret fattat fru L'Espanaye i håret (som var utslaget, emedan hon nyss kammat det) och svängde rakknifven kring ansigtet på henne, alldeles som en barberare, då han håller på att raka. Hvad dottern beträffar, hade hon fallit i vanmakt och låg utsträckt på golfvet alldeles sanslös. Den gamla fruns skrik och motstånd (det var härunder han ryckt ut håret på henne) hade den verkan, att Orang-Utang'en, hvars afsigter väl i början torde varit fullkomligt fredliga, började blifva ilsken och arg. Med användande af hela styrkan i sin seniga, kraftfulla arm genomskar han så hennes strupe, att han nära på skilde hufvudet från bålen. Men då han nu såg blodet rinna, uppstegrades hans ilska till verkligt raseri. Gnisslande med tänderna och med lågande ögon kastade sig apan öfver den unga flickans kropp, intryckte sina fruktansvärda klor i hennes hals och släppte ej sitt tag förr, än den sista lifsgnistan utslocknat. Men då hans sväfvande, vilda blickar händelsevis rigtades mot sänggafveln, varseblef besten ofvann för densamma sin herres af fasa stelnade anletsdrag. Genast förvandlade sig hans raseri till den yttersta räddhåga, ty han ihågkom utan tvifvel ganska väl den fruktade piskan. Som han visste med sig, att han förtjenat straff, tycktes han vilja utplå-

na spåren efter sina gerningar, och sprang under största ångest fram och tillbaka i rummet, hvarunder han omkullkastade och sönderslog åtskilliga möbler och drog sängkläderna ur sängen. Slutligen fattade han dotterns lik och stötte upp det i kaminen, så som man sedermera der upptäckte det; derpå fattade han i den gamla qvinnans lik, hvilket han genast kastade ut genom fönstret.

I det ögonblick, då apen med det söndersargade liket framträdde till fönstret, ryggade matrosen förfärad tillbaka, gled snarare än klättrade utför åskledaren, och sprang hem så fort han förmådde, enär han fruktade för följderna af det ohyggliga dråpet och i sin oro föga brydde sig om förlusten af sin Orang-Utang. De ord, som vittnena påstodo sig hafva hört, då de sprungo uppför trappan, voro dels yttranden, som matrosen fällt i sin ångest och förskräckelse, dels ingenting annat än apans sträfva strupljud och djefvulska skrän.

Jag har nu föga mer att tillägga. Orang-Utang'en måste, kort förrän dörren uppbröts, hafva undkommit ur kammaren och släppt sig ned utför åskledaren. Han måste hafva stängt fönstret, då han hoppade ut genom detsamma. Han fångades sedermera af egaren sjelf, som sålde honom åt Jardin des Plantes och skall hafva erhållit en vacker summa för honom. Hvad Le Bon beträffar försattes han genast i frihet, så snart vi inför polisprefekten meddelat en närmare underrättelse om sakens förlopp. Dock kunde denne tjänsteman, hur god vän till Dupin han än var, ej undertrycka en viss missbelåtenhet med, att den hemlighetsful-

la saken fått en sådan lösning, och han tillkännagaf detta genom en och annan sarkastisk anmärkning, och hänsyftningar på att det är bäst, när hvar och en sin syssla sköter.

”Han må tala så mycket han gitter”, sade Dupin, som icke bevärdigat honom med något svar. ”Låt honom prata, han behöfver det för att lätta sitt hjerta. För min del är jag belåten med, att jag besekrat honom på hans eget område. Likväl är det alldeles icke så underligt som han tror, att han misslyckats att avslöja denna hemlighet; ty, jag försäkrar er, min vän prefekten är för mycket förslagen, för att vara verkligt skarpsinnig. Hans klokhets ligger blott på ytan. Han är endast ett hufvud utan kropp, såsom man afmålar gudinnan Laverna, eller, på sin höjd, endast hufvud och rygg, liksom kabeljon. Men på det hela taget är han dock ingen oäfvnen karl. Hvad jag mest tycker om honom för, är ett mästerligt drag af charlataneri, hvarigenom han kommit i ropet för skarpsinnighet, jag menar hans sätt, såsom Rousseau säger, *”de nier ce qui est, et d’expliquer ce qui n’est pas.”*”

Viktiga ord och personer

Browne, Thomas.

[1605–1682] Engelsk forskare och författare. Skrev böcker i en lång rad ämnen, bland annat medicin och religion. Browne anses vara en av de mest originella författarna i det engelska språket. Hans mest kända verk är "Religio medici" (1658).

de Crébillon, Prosper Jolyot.

[1674–1762] Fransk jurist, poet och dramatiker. Crébillon är en av den franska historiens främsta tragediförfattare. Hans mest kända verk är "Rhadamiste et Zénobie" (1711), "Pyrrhus" (1726) och "Xerxes" (1714) som nämns i deckaren "Rue de Morgue".

Cuvier, Georges.

[1769–1832] Fransk zoolog och paleontolog. Var en av sin tids mest inflytelserika zoologiska forskare. Var en pionjär inom paleontologin och upptäckte flera förhistoriska djurarter. Var den förste som lade fram teorin att reptiler en gång i tiden härskade på jorden.

De nier ce qui est, et d'expliquer ce qui n'est

pas.

Fransk uttryck som betyder "det är att förneka, och att förklara vad som inte är".

Epikuros.

[341 f Kr – 270 f Kr] Grekisk filosof. Epikuros startade en filosofisk rörelse som döptes efter honom själv.

Et id genus omne.

Latinskt uttryck som betyder "och allt av den typen" eller "och allt liknande".

Fot.

Längdmått. En fot motsvarar 29,6 cm.

Frenologi.

En äldre forskningsgren där man genom att studera kraniets form försökte utläsa hjärnans egenskaper.

Goldschmidt, Magnus Alexander.

[1824–1889] Svensk lärare, journalist och översättare. Goldschmidt arbetade som lärare i Stockholm samtidigt som han var en flitig författare av litteratur från både engelska och tyska. Bland böckerna han översatte är Edgar Allan Poes "Mordet på Rue de Morgue", Benjamin Franklins "Smärre skrifter" och Gustave Flauberts "Salamambo".

Hoyle, Edmond.

[1672–1769] Brittisk spelexpert. Hoyle skapade de första skriftliga regelböckerna i en rad sällskapsspel. Han är mest

känd för sina regler för kortspelet whist.

Jardin des Plantes.

Den botaniska trädgården i Paris. Parken ligger kvar på sin ursprungliga plats och är i dag en populär sevärdhet.

Herr Jourdain.

Huvudpersonen i författaren Molières pjäs "Den adelskige borgaren" (på franska "Le Bourgeois Gentilhomme"). Pjäsen är en komedi med inslag av balett. Berättelsen handlar om den nyrike klädhandlaren Jourdain som mer än allt annat vill bli accepterad av samhällets högsta elit, adeln. Han slösar enorma summor på att fixa rätt klädsel och rätt vänner.

Kothurn.

En typ av stövel som användes i antikens Grekland. Den här typen av skor användes av skådespelare som framförde tragedier. Därför har kothurner i flera årtusenden betraktats som en tragedi-symbol.

Laverna.

En gudinna i den romerska mytologin. Laverna var ansvarig för tjuvar och fuskare.

Les menageais.

Franskt ord som betyder "hushåll",

Maison de santé.

Franskt ord som betyder "vårdhem".

Metal d'algie.

En vit metall som är enkel att putsa. Metallen är en legering, en blandning av 90 procent tenn och 10 procent antimon.

Napoleond'or.

Franskt guldmynt som var värt 20 franc. Mynten vägde 6,45 gram och präglades mellan åren 1803 och 1914.

Neufchatel.

Det finns flera olika fransk-språkiga områden som författaren kan syfta på med uttrycket "neufchatellisk dialekt". Troligen handlar det om samma område i Normandiet som är berömt för mögelosten Neufchâtel.

Nichol, John Pringle.

[1804–1859] Skotsk astronom och frenolog. Nichol utsågs till professor i astronomi vid universitetet i Glasgow redan vid 32 års ålder. Han är i dag framför allt känd för sina insatser för att göra astronomin populär bland allmänheten.

Ostindiska öarna.

Äldre namn på den stora övärlden mellan Asiens fastland och Australien. Ostindiska öarna omfattade bland annat de nuvarande områdena Indonesien, Filippinerna, Borneo och Papua Nya Guinea.

Perdidit antiquum littera prima sonum.

Franska som betyder "den första explosionen förstörde ett gammalt brev".

Poe, Edgar Allan.

[1809–1849] Amerikansk kritiker och författare. Poe var en av 1800-talets mest inflytelserika författare och betraktas som skapare av flera litterära genrer, bland annat skräck, deckaren och science fiction. Hans mest kända berättelser är "Den svarta katten" (1843), "Korpen" (1845) och "Morden på Rue Morgue" (1841).

Pour mieux entendre la musique.

Franskt citat som betyder "för att höra musiken bättre".

Rousseau, Jean-Jacques.

[1712–1778] Fransk kompositör, filosof och författare. Rousseau är en av historiens mest inflytelserika personer. Hans verk "Bekännelser" (1782) betraktas som litteraturens första självbiografi. Några av hans mest kända verk är "Om samhällsfördraget eller Statsrättens grunder" (1762), "Emil eller Om uppfostran" (1762) och "Julie eller Den nya Héloïse" (1761).

Skoflickare.

Äldre namn på en skomakare som specialiserat sig på att reparera skor.

Stereotomi.

Vetenskapligt namn för kunskapen och tekniken som används då man hugger till stenblock i avancerade former för byggen.

Sundaöarna.

De många öarna vid Sundaöarna i Sydostasien är i dag uppdelade i två grupper: Stora Sundaöarna och Små Sundaöarna. Några av Sundaöarna är Java, Sumatra, Borneo och Bali.

Tum.

Längdmått. En tum motsvarar 29,7 mm.

Xerxes I.

[519 f Kr – 465 f Kr] Persisk kung som regerade från 486 f Kr till sin död 465 f Kr. Är i dag mest känd för sin invasion av det grekiska fastlandet år 480 f Kr och slagen vid Thermopyle, Salamis och Plataiai.

Fakta: Författaren Edgar Allan Poe

Namn: Edgar Allan Poe

Född: 19 januari 1809, Boston, USA.

Död: 7 oktober 1849, Baltimore, USA.

*Föräldrar: Skådespelerskan Elizabeth Arnold Hopkins
Poe och David Poe Jr.*

Han skrev om död, mörker, skräck, mysterier och spöken.

Men när Edgar Allan Poe var som mest känd dog han under extremt märkliga förhållanden.

Därför är det inte så konstigt att Edgar Allan Poe än i dag är en av de mest mytomspunna författarna i historien.

Uppväxten var tuff för Edgar Poe. Han föddes den 19 januari 1809 i Boston och innan han hade fyllt tre år hade pappan övergett familjen och mamman dött i lungsot. Resten av sin barndom tillbringade han hos det rika paret John och Fanny Allan. Trots att de aldrig adopterade Edgar rent formellt så fick han ändå deras efternamn och växte upp som Edgar Allan Poe.

Som 17-åring började Poe studera vid University of Virginia.

Studietiden blev dock kort eftersom han spelade bort alla sina pengar och hoppade av efter bara ett år.

Efter två år i marinen tröttnade han och lyckades i stället år 1830 komma in på prestigefyllda West Point. Efter några månader insåg han att han återigen hamnat fel. Genom att vägra lyda order ställdes han inför krigsrätt och slängdes ut.

Under de här åren hade Poe gett ut tre diktsamlingar som inte väckt någon som helst uppmärksamhet.

Hans första framgång skedde år 1831 då en dagstidning i Baltimore belönade honom med ett pris för dramat "Politian. Saturday Visitor".

Det här ledde till att han fick sitt första tidningsjobb, som biträdande redaktör på tidskriften Southern Literary Messenger i Richmond. Den här tiden blev en succé. Poes noveller, dikter och recensioner älskades av läsarna och tidskriftens upplaga femdubblades.

Författarens största framgångar kom dock först efter flytten till Philadelphia. Det var här han skrev romanen "Arthur Gordon Pym's äventyr" (1838) och novellsamlingen "Tales of the Grotesque and Arabesque" (1839).

I april 1841 skapade han litteraturhistoria när hans deckare "Morden på Rue Morgue" publicerades och 1845 skapade han ny historia med skräckdikten "Korpen".

Trots framgångar i karriären drabbades Poe av motgångar i sitt familjeliv. I september 1835 gifte han sig i hemlighet med sin 13-åriga kusin Virginia Clemm. När hustrun avled av tuber-

kulos i januari 1847 började han dricka och bli allt mer instabil.

Den 3 oktober 1849, lite mer än två år efter hustruns död, hittades författaren förvirrad och yrande på en gata i Baltimore. Efter flera dagar på sjukhus avled han den 7 oktober kl 05.

Exakt vad som orsakade författarens död är det ingen som vet och teorierna har bara blivit fler genom åren. Vissa menar att det var mord medan andra menar att det var droger eller självmord. En av de många detaljer som gjort Edgar Allan Poes död extra mystisk är att han inte hade på sig sina egna kläder när han hittades.

Trots att han avled redan vid 40 års ålder är Edgar Allan Poe en av de mest inflytelserika författarna inom världslitteraturen.

Han skapade på egen hand den moderna detektivhistorien med sina berättelser om Auguste Dupin, och han revolutionerade både skräck- och science fictiongenrerna. I en berättelse år 1848 lanserade han till och med teorier om svarta hål och "big bang" som var 80 år före sin tid.

Författaren har gestaltats i hundratals tv-serier och filmer. Den mest framgångsrika skildringen de senaste åren var John Cusacks roll i filmen "The raven" år 2012.

*Edgar Allan Poe
avbildad 1848,
året före hans död.*

Bokserien

Klassiska deckare

Deckare har varit en mycket populär litterär genre i mer än 150 år.

För att uppmärksamma böckernas långa historia samarbetar nu bokförlagen Virvelvind Förlag och E-boksforlaget.se i bokserien Klassiska deckare.

Böckerna som ges ut i den här serien är de allra första deckarna som de svenska läsarna upplevde. Texterna publiceras i originalversionen – utan modernisering eller redigering.

Många av texterna publicerades under deckarens första storhetstid i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet.

Bokserien Klassiska deckare kommer framför allt att publiceras i form av digitala e-böcker men i några fall kommer böckerna även att publiceras i tryckta versioner.

Här är våra Klassiska deckare:

1.	"Sherlock Holmes: »Gloria Scott»" ISBN 978-91-7677-025-2	Arthur Conan Doyle
2.	"Sherlock Holmes: Beryllkronan" ISBN 978-91-7677-026-9	Arthur Conan Doyle
3.	"Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna" ISBN 978-91-7677-027-6	Arthur Conan Doyle
4.	"Sherlock Holmes: De rödhårigas förening" ISBN 978-91-7677-028-3	Arthur Conan Doyle
5.	"Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen" ISBN 978-91-7677-029-0	Arthur Conan Doyle
6.	"Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln" ISBN 978-91-7677-030-6	Arthur Conan Doyle
7.	"Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen" ISBN 978-91-7677-031-3	Arthur Conan Doyle
8.	"Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen" ISBN 978-91-7677-032-0	Arthur Conan Doyle
9.	"Sherlock Holmes: Den grekiske tolken" ISBN 978-91-7677-033-7	Arthur Conan Doyle
10.	"Sherlock Holmes: Blodbokarna" ISBN 978-91-7677-034-4	Arthur Conan Doyle
11.	"Sherlock Holmes: Musgraves ritual" ISBN 978-91-7677-035-1	Arthur Conan Doyle
12.	"Sherlock Holmes: Det gula ansiktet" ISBN 978-91-7677-036-8	Arthur Conan Doyle
13.	"Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön" ISBN 978-91-7677-037-5	Arthur Conan Doyle
14.	"Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet" ISBN 978-91-7677-038-2	Arthur Conan Doyle
15.	"Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulle patienten" ISBN 978-91-7677-039-9	Arthur Conan Doyle
16.	"Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde" ISBN 978-91-7677-040-5	Arthur Conan Doyle
17.	"Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen" ISBN 978-91-7677-041-2	Arthur Conan Doyle

18.	"Sherlock Holmes: Krymplingen" ISBN 978-91-7677-042-9	Arthur Conan Doyle
19.	"Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud" ISBN 978-91-7677-043-6	Arthur Conan Doyle
20.	"Sherlock Holmes: Mordet i Reigate" ISBN 978-91-7677-044-3	Arthur Conan Doyle
21.	"Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen" ISBN 978-91-7677-045-0	Arthur Conan Doyle
22.	"Sherlock Holmes: En studie i rött" ISBN 978-91-7677-065-8	Arthur Conan Doyle
23.	"Sherlock Holmes: Det stulna dokumentet" ISBN 978-91-7677-066-5	Arthur Conan Doyle
24.	"Sherlock Holmes: Problemet" ISBN 978-91-7677-067-2	Arthur Conan Doyle
25.	"Sherlock Holmes: De fyra tecken" ISBN 978-91-7677-068-9	Arthur Conan Doyle
26.	"Sherlock Holmes: Baskervilles hund" ISBN 978-91-7677-092-4	Arthur Conan Doyle
27.	"Sherlock Holmes: Äventyret med djäfvulsfotroten" ISBN 978-91-7677-095-5	Arthur Conan Doyle
28.	"Sherlock Holmes: Den röda cirkeln" ISBN 978-91-7677-096-2	Arthur Conan Doyle
29.	"Sherlock Holmes: Den guldbågade pincenezen" ISBN 978-91-7677-097-9	Arthur Conan Doyle
30.	"Sherlock Holmes: Äventyret i Abbey Grange" ISBN 978-91-7677-098-6	Arthur Conan Doyle
31.	"Sherlock Holmes: Den döende detektiven" ISBN 978-91-7677-099-3	Arthur Conan Doyle
32.	"Sherlock Holmes: Unge Overtons bryderi" ISBN 978-91-7677-100-6	Arthur Conan Doyle
33.	"Sherlock Holmes: Äventyret med mazarinstenen" ISBN 978-91-7677-101-3	Arthur Conan Doyle
34.	"Sherlock Holmes: Brons gåta" ISBN 978-91-7677-102-0	Arthur Conan Doyle
35.	"Privatdetektiven Sherlock Holmes' äventyr – Första delen" ISBN 978-91-7677-103-7	Arthur Conan Doyle
36.	"Privatdetektiven Sherlock Holmes' äventyr – Andra delen" ISBN 978-91-7677-104-4	Arthur Conan Doyle

37.	"Sherlock Holmes sista bragd" ISBN 978-91-7677-107-5	Arthur Conan Doyle
38.	"Sherlock Holmes: Den krälände mannen" ISBN 978-91-7677-108-2	Arthur Conan Doyle
39.	"Sherlock Holmes: Lady Frances Carfax' försvinnande" ISBN 978-91-7677-109-9	Arthur Conan Doyle
40.	"Edgar Allan Poe: Morden på Rue Morgue" ISBN 978-91-7677-110-5	Edgar Allan Poe
41.	"Gamla brev om Sherlock Holmes" ISBN 978-91-7677-112-9	Arthur Conan Doyle
42.	"Sherlock Holmes: De tre studenterna" ISBN 978-91-7677-145-7	Arthur Conan Doyle
43.	"Sherlock Holmes: De sex Napoleonbysterna" ISBN 978-91-7677-146-4	Arthur Conan Doyle
44.	"Sherlock Holmes: Svarte Peters äventyr" ISBN 978-91-7677-147-1	Arthur Conan Doyle
45.	"Sherlock Holmes: Den ensamme cyklisten" ISBN 978-91-7677-148-8	Arthur Conan Doyle
46.	"Sherlock Holmes: Klosterskolan" ISBN 978-91-7677-149-5	Arthur Conan Doyle
47.	"Sherlock Holmes: Den andra fläcken" ISBN 978-91-7677-150-1	Arthur Conan Doyle
48.	"Sherlock Holmes: Bruce-Partingtons undervattensbåt" ISBN 978-91-7677-151-8	Arthur Conan Doyle
49.	"Sherlock Holmes: Fasans dal" ISBN 978-91-7677-152-5	Arthur Conan Doyle
50.	"Sherlock Holmes: Charles August Milverton" ISBN 978-91-7677-153-2	Arthur Conan Doyle
51.	"Sherlock Holmes: Det tomma huset" ISBN 978-91-7677-155-6	Arthur Conan Doyle
52.	"Sherlock Holmes: Byggmästaren i Norwood" ISBN 978-91-7677-156-3	Arthur Conan Doyle
53.	"Sherlock Holmes: De dansande figurerna" ISBN 978-91-7677-157-0	Arthur Conan Doyle

Läs mer om e-böckerna här: www.e-boksforlaget.se

Läs mer om tryckta böckerna här: www.virvelvind-forlag.se